

คู่มือ การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2558

คู่มือ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

พ.ศ. 2558

จัดทำโดย

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข

ISBN : 978-616-11-2509-7

คู่มือ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

พ.ศ. 2558

จัดทำโดย
สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

ISBN : 978-616-11-2509-7

ชื่อหนังสือ	คู่มือ การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2558
ISBN	978-616-11-2509-7
จำนวนหน้า	264 หน้า
จัดทำโดย	สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 88/22 ถนนติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
ปีที่พิมพ์	พฤษภาคม พ.ศ. 2558
จำนวนพิมพ์	9,000 เล่ม
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด 79 ถนนงามวงศ์วาน เขตจตุจักร กทม. 10900

งานของแผ่นดินนั้น เป็นงานส่วนรวม มีผลที่กว้างขวาง
เกี่ยวข้องกับบ้านเมืองและบุคคลทุกฝ่าย เมื่อเป็นงานส่วนรวม
และมีผลเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ อันเนื่อง
มาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน ก็ย่อมเกิดขึ้นบ้างเป็นปกติธรรมดา
ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดิน ตลอดจนทุกคนทุกฝ่าย
ที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีใจที่หนักแน่นและเปิดกว้าง รับฟังความคิด
ที่แตกต่างแม้กระทั่งคำวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีสติ ใช้ปัญญาและ
เหตุผลเป็นเครื่องปฏิบัติวินิจฉัย โดยถือว่าความคิดเห็นและ
คำวิพากษ์วิจารณ์นั้น คือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์
อันหลากหลายจากทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติบริหารงาน
และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้งานทุกส่วนทุกด้านของแผ่นดิน
สำเร็จผลเป็นความเจริญมั่นคงแก่ประเทศชาติและประชาชน
อย่างแท้จริง.

ถาวรเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช
วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

คำนำ

กรมอนามัยได้ดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านสุขภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาทางการศึกษา โดยการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนให้เป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์กลางของการพัฒนาสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว ตั้งแต่ปีพ.ศ.2541 และเพื่อให้โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน กรมอนามัยได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ครอบคลุมทั้ง 10 องค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขึ้นในพ.ศ.2545 โดยแบ่งระดับการรับรองโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็น 3 ระดับ คือระดับทอง เงิน และทองแดง และจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรขึ้นในพ.ศ.2552 ตั้งแต่ พ.ศ.2545 จวบจนปัจจุบัน เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตาม 10 องค์ประกอบยังมิได้ถูกนำมาปรับปรุงหรือแก้ไข เมื่อกระทรวงสาธารณสุขมีการขับเคลื่อนแนวคิดเรื่องการบูรณาการในการจัดทำยุทธศาสตร์ของกระทรวงในพ.ศ.2557 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากลุ่มเด็กวัยเรียนและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสุขภาพกลุ่มเด็กวัยรุ่น และมีหน่วยงานของกรมต่างๆ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว กรมอนามัยร่วมกับหน่วยงานเหล่านั้น ได้ดำเนินการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตาม 10 องค์ประกอบ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชน ดังนั้น กรมอนามัยจึงจัดทำคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ.2558 ขึ้น

คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเล่มนี้ จัดทำเป็นฉบับรวมเล่มโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกระดับ เพื่อเชื่อมโยงความคิดและการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามลำดับ กรมอนามัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ.2558 จะเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จต่อไป

กรมอนามัย

2558

หน้า

คำนำ

บทที่ 1	เส้นทางสร้างเด็กไทยสู่ ดี เก่ง มีสุข	1
บทที่ 2	พัฒนาการของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	3
บทที่ 3	ก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	7
บทที่ 4	การรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	12
บทที่ 5	การพัฒนาสู่ความสำเร็จเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็กอย่างยั่งยืน	14
บทที่ 6	การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	16
▶	เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	17
	องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน	17
	องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน	19
	องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน	21
	องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ	23
	องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน	25
	องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน	29
	องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย	32
	องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ	36
	องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม	37
	องค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน	39
▶	แนวทางการดำเนินงานตาม 10 องค์ประกอบ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	40
ภาคผนวก ก.	แบบรายงานและแบบประเมินที่ใช้ในการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	69
	- แบบสรุปผลการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	70
	- แบบประเมินสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	71
	- แบบประเมินสุขภาพอาหารในโรงเรียน	78
ข.	นิยามศัพท์และข้อแนะนำในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	81

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	105
▶ เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	106
▶ แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	
ตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง	113
ตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีแกนนำนักเรียนรวมตัวกัน ดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง	114
ตัวชี้วัดที่ 3 มีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจนในการลด ปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนหรือชุมชน	115
ตัวชี้วัดที่ 4 ภาวะการเจริญเติบโต	117
● นักเรียนมีน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง (W/H) เกินเกณฑ์ (<i>เริ่มอ้วนและอ้วน</i>)	
● นักเรียนมีส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (H/A) ต่ำกว่าเกณฑ์ (<i>ค่อนข้างเตี้ยและเตี้ย</i>)	
ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันผุ อุด และถอน	120
ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนอายุ 7-18 ปี มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (Health-related Physical Fitness) ผ่านเกณฑ์	122
ตัวชี้วัดที่ 7 นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับการดูแลช่วยเหลือ	124
ตัวชี้วัดที่ 8 นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านสุขภาพอนามัยทางเพศ	126
ตัวชี้วัดที่ 9 การสูบบุหรี่ในโรงเรียน	128
ตัวชี้วัดที่ 10 นักเรียนที่มีสายตาและการได้ยินผิดปกติได้รับการแก้ไข	129
ตัวชี้วัดที่ 11 มีโครงการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมที่มีความชุกสูง หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของนักเรียนได้เป็นผลสำเร็จ	131
ตัวชี้วัดที่ 12 น้ำบริโภคปลอดภัยและเพียงพอ	133
ตัวชี้วัดที่ 13 ส้วมผ่านเกณฑ์มาตรฐาน HAS	135
ตัวชี้วัดที่ 14 มีการจัดหรือจำหน่ายอาหารว่างและเครื่องดื่มที่มีคุณค่า ทางโภชนาการ ไม่หวานจัด ไม่เค็มจัด และไม่มีไขมันสูง	136
ตัวชี้วัดที่ 15 มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้บริโภคผักมีโอกาสดังกล่าวตามปริมาณที่แนะนำ	139
ตัวชี้วัดที่ 16 โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน	142
ตัวชี้วัดที่ 17 การบาดเจ็บในโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	143
ตัวชี้วัดที่ 18 มีการจัดการปัญหาที่เกิดจากมลภาวะภายนอกโรงเรียน ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ	144
ตัวชี้วัดที่ 19 โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	145

หน้า

ภาคผนวก

ก. แบบสำรวจ/ประเมิน	149
- แบบสำรวจสั้วตามเกณฑ์มาตรฐานสั้วสาธารณะระดับประเทศ	151
- แบบประเมินสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน	152
- แบบประเมินสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	156
- แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กอายุ 6-13 ปี	159
- แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กอายุ 14-18 ปี	161
- แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (SDQ)	163
ข. แบบรายงาน	169
- แบบสรุปการประเมินตนเองตามเกณฑ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	171
- แบบรายงานการประเมินภาวะการเจริญเติบโต	176
- แบบรายงานผลการตรวจสุขภาพช่องปากและฟัน	179
- แบบรายงานการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียน	181
- แบบรายงานการประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (SDQ)	183
- แบบรายงานการทดสอบสายตาและการได้ยิน	185
ค. การจัดทำรายงาน	187
- การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	189
- การจัดทำผลงานวิชาการของโรงเรียน	195
ง. นิยามศัพท์ องค์ความรู้ และข้อเสนอแนะการดำเนินงาน	197
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร	
1. โรคธาลัสซีเมีย (Thalassemia) ป้องกันได้	199
2. การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเป็นประจำ	201
3. การนอนหลับช่วยพัฒนาสมอง และการเจริญเติบโต	202
4. หู ตา รักษาไว้ ใช้สื่อย่างสร้างสรรค์	205
5. การดูแลสุขภาพจิตด้วย “ต้นทุนชีวิต ทักษะ ภูมิคุ้มกัน และภูมิปัญญา”	208
6. การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและสิทธิที่พึงทราบ	210
7. บุหรี่ ติดง่ายเลิกยาก	213
8. การรักษามาตรฐานคุณภาพน้ำบริโภค	214
9. การจัดเก็บยาและใช้ยาให้ปลอดภัยในห้องพยาบาล	217
10. การบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่สาธารณะ	224
11. ความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและมาตรฐานการศึกษา	226

บรรณานุกรม

คณะผู้จัดทำ

เส้นทางสร้างเด็กไทยสู่ ดี เก่ง มีสุข

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เกิดจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และคุณภาพชีวิตของประชาคมโลก สังคมไทยจึงต้องมีการปรับตัว โดยการ “พัฒนาคน” ทั้งด้านคุณภาพและสมรรถนะของบุคคลให้มีพื้นฐานในการคิด เรียนรู้ และทักษะการจัดการและการดำรงชีวิต ที่สามารถเผชิญกับปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งจำเป็นต้องปรับกระบวนการพัฒนาพร้อมกับการสร้างโอกาสและหลักประกันให้ทุกคนในสังคม โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา กระบวนการเรียนรู้และทักษะความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อประโยชน์ในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

เด็กวัยเรียนและเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในปีเด็กสากล พุทธศักราช 2522 ที่ว่า “เด็กเป็นผู้ที่รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระความรับผิดชอบในการธำรงรักษา ความสุขสงบของประชากรโลก” และในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ (UN Convention on the right of the child) ซึ่งประเทศไทยลงนามและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2535 มีสาระสำคัญที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประการ คือ สิทธิในการอยู่รอด (Survival Rights) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) สิทธิในการพัฒนา (Development Rights) และสิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights) ซึ่งรัฐต้องดำเนินการให้เด็กได้รับการคุ้มครองในสิทธิดังกล่าว การลงทุนกับเด็กและเยาวชนย่อมมีผลคุ้มค่ามากกว่าการลงทุนใดๆ เด็กที่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เหมาะสมจะนำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

สภาพปัญหาเด็กและเยาวชน

จากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อวิถีชีวิตของเด็กวัยเรียนและเยาวชน โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมเสี่ยงจากการได้รับแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม มีค่านิยมและวัฒนธรรมตามกระแสสังคมที่ไม่ถูกต้อง นำไปสู่ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก ครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โรคเอดส์ ยาเสพติด ความรุนแรง และอุบัติเหตุ เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าว หากไม่มีการป้องกันล่วงหน้า จะก่อให้เกิดความสูญเสียยาวนานต่อการ จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเร่งสร้างคุณภาพทั้งการศึกษาควบคู่ไปกับสุขภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

การเสริมสร้างพลังความรู้สู่สุขภาวะ

สุขภาพกับการศึกษา ต้องดำเนินการควบคู่กันไปในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อเด็กนักเรียนและเยาวชน ดังนั้นนับตั้งแต่ปี 2540 แนวทางการพัฒนาเด็กวัยเรียนและเยาวชน จึงมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้นทั้งเชิงยุทธศาสตร์และเป้าหมาย โดยเฉพาะจาก 2 มิติสำคัญของนโยบายชาติ ได้แก่

1. มิติแห่ง “การปฏิรูปการศึกษา” กล่าวถึง “การประกันคุณภาพการศึกษา” ด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานกระบวนการจัดการศึกษาตามปรัชญาหลัก 3 ประการ คือ การศึกษาเพื่อปวงชน การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาเพื่อการแก้ไขปัญหาทั้งหมด

2. มิติแห่ง “การปฏิรูประบบสุขภาพ” กล่าวถึง “การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า” ซึ่งเป็นการให้สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน โดยกระบวนการจัดการด้านสุขภาพตามปรัชญาหลัก 3 ประการ คือ สุขภาพเพื่อปวงชน สุขภาพเพื่อชีวิต และสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งหมด

จึงเห็นได้ว่าทั้ง 2 มิติ ต่างมีความเชื่อมโยงจากรากฐานปรัชญาเดียวกัน

เด็กไทย ดี เก่ง มีสุข

มิติทางการศึกษา	มิติทางสุขภาพ
การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All)	สุขภาพเพื่อปวงชน (Health for All)
การศึกษาตลอดชีวิต (All for Education)	สุขภาพเพื่อชีวิต (All for Health)
การศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งหมด (Education for All Problems)	สุขภาพเพื่อการแก้ไขปัญหาทั้งหมด (Health for All Problems)

การพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน โดยเฉพาะด้านสุขภาพซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต หากเด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีทักษะสามารถดูแลสุขภาพตนเองและมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และมีความพร้อมในการเรียนรู้ ย่อมส่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด อยู่ที่กระบวนการจัดการโดยมุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาให้สามารถเป็นแกนนำหรือศูนย์กลางการพัฒนาการศึกษาควบคู่ไปกับการสร้างสุขภาพ ภายใต้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ครอบครัวของเด็ก ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนไทย มีคุณภาพมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศอื่น

พัฒนาการของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ความหมายของ “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ”

องค์การอนามัยโลก (WHO : 1998) ได้ให้คำจำกัดความของ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่งมั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษาและทำงาน (A health promoting school is a school constantly strengthening its capacity as a healthy setting for living, learning and working)

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการมีสุขภาพดีของทุกคนในโรงเรียน

แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นการพัฒนาที่มีความครอบคลุมทุกมิติด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนทั้งในโรงเรียนและชุมชน ให้สามารถนำความรู้ และทักษะด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการดูแลใส่ใจสุขภาพของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถตัดสินใจในการควบคุมสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติฝึกทักษะและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม สมาชิกในชุมชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย ทำให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนและเยาวชน

การดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (School Health Program) ในอดีตเน้น 4 เรื่องหลัก คือ สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (School Health Environment) บริการอนามัยโรงเรียน (School Health Service) และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน (School and Home Relationship)

ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนจากข้อเสนอแนวคิด “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ” ของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพและสุขศึกษาขององค์การอนามัยโลก ซึ่งประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO) ขององค์การอนามัยโลก จัดประชุม Intercountry Consultation on Health Promoting School เมื่อวันที่ 2-5 ธันวาคม 2540 ณ กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้แทน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และผู้แทนจาก 7 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สืบเนื่องจาก

การประชุมดังกล่าว กรมอนามัยจึงนำแนวคิดและกลยุทธ์ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนี้มาดำเนินการในช่วงเวลาที่ตรงกับแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยลักษณะการทำงานอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน องค์กร และประชาชนในชุมชน มีการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2541 กรมอนามัยเริ่มดำเนินการกลยุทธ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยกำหนดเป้าหมาย ถ่ายทอดแนวคิด และพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต้นแบบจังหวัดละ 1 โรงเรียน (มีโรงเรียนต้นแบบ ของจังหวัด ศูนย์อนามัยและส่วนกลาง รวม 89 โรงเรียน) และจัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงาน

พ.ศ. 2542 มติคณะรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งกรมอนามัยได้จัดประชุมคณะกรรมการดังกล่าวและผลการประชุมทำให้เกิดเป้าประสงค์ของนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัยจึงจัดประชุมแถลงนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย และจัดอบรมผู้นำเพื่อดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ แก่ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบจำนวน 89 โรงเรียน ส่วนระดับจังหวัดมีการถ่ายทอดแนวคิด แก่ฝ่ายการศึกษาและสาธารณสุขระดับอำเภอทั่วประเทศ และขยายผลสู่ระดับอำเภอ อำเภอละ 1 โรงเรียน

พ.ศ. 2543 มีการจัดทำเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้านกระบวนการ 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายด้านส่งเสริมสุขภาพ 2) คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ 3) การค้นหาและกำหนดปัญหาสุขภาพ 4) แผนงาน/โครงการด้านส่งเสริมสุขภาพ 5) การดำเนินงานตามแผนและการติดตามผล โดยกำหนดเป้าหมาย ให้มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำบลละ 1 โรงเรียนและจัดประชุมสัมมนาเครือข่าย โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับประเทศเพื่อประชาสัมพันธ์สู่สาธารณะ ส่วนในระดับจังหวัดมีการประชุมถ่ายทอดแนวคิดสู่ระดับตำบลทั่วประเทศ

พ.ศ. 2544 มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระหว่าง กรมอนามัย กรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ต่อมากรมอนามัย ได้จัดประชุมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้ง 4 ภาค ซึ่งมีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมประชุม ส่วนระดับ จังหวัดมีการประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องระดับตำบล เพื่อขยายผลสู่โรงเรียนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (มีโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพผ่านการประเมิน ร้อยละ 9.6 และมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 32)

พ.ศ. 2545 จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตาม 10 องค์ประกอบ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และแบ่งการประเมินเป็น 3 ระดับ คือ ระดับทอง เงิน และทองแดง ในขณะเดียวกัน กรมอนามัยได้จัดประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน และจัดอบรมพัฒนาผู้ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผ่านการประเมิน ร้อยละ 22.6 และมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 84.3)

พ.ศ. 2546 จัดทำคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และจัดประชุมสัมมนาวิชาการ และมหกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผ่านการประเมิน ร้อยละ 43.9 และมีโรงเรียน เข้าร่วมโครงการร้อยละ 88.3)

พ.ศ. 2547 ได้ขยายเป้าหมายสู่โรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเกิดโครงการ “โรงเรียนในฝัน สรรค์สร้างอนามย์” (มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผ่านการประเมิน ร้อยละ 51.3)

พ.ศ. 2548 เริ่มโครงการ “เด็กไทยทำได้” เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้านสุขภาพ เน้นการให้ความสำคัญและการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผ่านการประเมินร้อยละ 68.2 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 88.8 ในปี 2549)

พ.ศ. 2550 มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาสุขภาพนักเรียนระหว่าง กรมอนามัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบายพร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานสู่สภาวะที่ยั่งยืนของนักเรียน ภายใต้กลยุทธ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งกรมอนามัย ได้มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์สุขภาพและวางแผนแก้ไขปัญหา ในรูปแบบของโครงงานสุขภาพ โดยนำร่องจังหวัดละ 1 โรงเรียน และมีการขยายผลการดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง (มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผ่านการประเมินร้อยละ 93.6)

พ.ศ. 2551 มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบประกันสุขภาพการศึกษาเพื่อ สร้างสภาวะระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงศึกษาจะเป็นแกนหลัก ในการผลักดันการสร้างเสริมสุขภาพะนักเรียนและกระทรวงสาธารณสุขสนับสนุนและสร้างเครือข่าย การดำเนินงาน

พ.ศ. 2552 มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและผ่านการประเมินค่อนข้างสูง ร้อยละ 96.8 กรมอนามัยจึงได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นคือโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ซึ่งเน้นคุณภาพโดยวัดผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานตาม 10 องค์ประกอบทั้งด้านสุขภาพและ ด้านพฤติกรรมสุขภาพ ผนวกกับผลลัพธ์จากการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งจัดทำ คู่มือเกณฑ์มาตรฐาน และชี้แจงแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยเริ่มดำเนินการในปี 2552 และมีทีมประเมินจาก ส่วนกลางร่วมกับศูนย์อนามัย มีโรงเรียนผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรจำนวน 37 แห่ง

พ.ศ. 2553 การประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในระยะเวลา 2 ปีแรกพบปัญหาอุปสรรค ในการประเมินโรงเรียน จึงมีการทบทวน ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรครั้งที่ 1 และจัดทำคู่มือ 2 เล่ม คือคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และคู่มือผู้ประเมินโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ เป็นฉบับรวมเล่มของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกระดับ ผลการดำเนินงานในปี 2553 มีโรงเรียนผ่านการประเมิน เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จำนวน 60 แห่ง และในปี 2554 มีจำนวน 65 แห่ง

พ.ศ. 2555 กรมอนามัยจัดอบรมชี้แจงทีมประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วย นักวิชาการจากศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัดและสำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร การดำเนินงานในปี 2555 มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จำนวน 105 แห่ง

พ.ศ. 2556 การประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 ดำเนินการโดย ทีมประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ลงนามคำสั่งแต่งตั้ง และกรมอนามัย ได้ปรับปรุงเนื้อหาเกณฑ์มาตรฐาน และแนวทางการประเมินโรงเรียนให้ชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับ บริบทโรงเรียนและสถานการณ์ปัญหาสุขภาพนักเรียนในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการต่อไป

พ.ศ. 2557 มีการขับเคลื่อนแนวคิดเรื่องบูรณาการ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข โดยโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาสุขภาพกลุ่มเด็กวัยเรียนและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น หน่วยงานของกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มจึงดำเนินการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตาม 10 องค์ประกอบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเด็กและเยาวชน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน ฯลฯ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ

ก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

โรงเรียนทุกสังกัดทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ โดยแสดงความจำนงกับหน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรับคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสู่การประเมินรับรองในระดับต่างๆ ต่อไป

ขั้นตอนการก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เกิดจากผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาพดี และความจำเป็นในการสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องตั้งแต่เด็ก รวมทั้งมุ่งมั่นสร้างให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาความเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดีของทุกคนในชุมชน โดยโรงเรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความสนับสนุนของชุมชนและท้องถิ่น

ผู้บริหารโรงเรียนควรชี้แจงแก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงานสร้างสุขภาพเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนสรรหากลุ่มบุคคลที่สนใจงานส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและชุมชน แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุขและผู้แทนองค์กรในชุมชน โดยคณะกรรมการชุดนี้ ทำหน้าที่ในการร่วมกันค้นหาแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3. จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาจากผู้นำชุมชน และผู้ที่สนใจ โดยคณะกรรมการชุดนี้จะทำงานร่วมกับโรงเรียนในการเผยแพร่ข่าวสารด้านการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนและสร้างความแข็งแกร่งในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

4. วิเคราะห์สถานการณ์

คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสำรวจสถานการณ์ด้านสุขภาพของโรงเรียนและชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ เช่น สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ระเบียบ กฎเกณฑ์ รวมทั้งทรัพยากรในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ

5. กำหนดจุดเริ่มต้นในการทำงาน

คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน นำผลการวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพของโรงเรียนและชุมชน มาร่วมกันระดมความคิดในการกำหนดประเด็นเพื่อดำเนินการส่งเสริมสุขภาพตามสภาพปัญหา/ความต้องการของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

6. จัดทำแผนปฏิบัติการ

คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน รูปแบบกิจกรรม บทบาทที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัดในการติดตามประเมินผล การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและระบบรายงานให้ชัดเจน

7. ติดตามและประเมินผล

คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลการดำเนินงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ และการปรับแผนงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

8. การพัฒนาเครือข่ายระดับท้องถิ่น

คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน มีการผลักดันและสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ด้วยการสร้างเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ และแหล่งทรัพยากร ตลอดจนมีการจูงใจให้โรงเรียนอื่นๆ ที่ยังไม่ร่วมโครงการ เกิดความตื่นตัวและร่วมดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

หลักการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามหลักการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (Quality Circle) ดังนี้

1. การวางแผนดำเนินงาน (PLAN)

- แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุข และผู้แทนองค์กรในชุมชน
- คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ร่วมกันกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพ ให้ครอบคลุมประเด็นสุขภาพที่จำเป็นต่อการสร้างสุขภาพ เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนา
- ถ่ายทอดนโยบายสู่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง
- จัดทำแผนกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมสุขภาพ
- จัดทำข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน

2. การปฏิบัติการ (DO)

- ปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ ที่กำหนด
- โรงเรียนประเมินตนเอง (Self Assessment) โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินการหรือดำเนินงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
- ดำเนินงานเพื่อปรับปรุงให้บรรลุตัวชี้วัดตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน

3. การตรวจสอบ/ทบทวน/ประเมิน (CHECK)

- นิเทศ กำกับ ติดตาม สร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงานโดยคณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียน ระหว่างการปฏิบัติงาน
- ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยคณะกรรมการจากหน่วยงานสาธารณสุขและการศึกษา รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละกลุ่มโรงเรียน หรือเขตพื้นที่การศึกษา
- ขอรับการประเมินเพื่อรับรองในแต่ละระดับจากทีมประเมินระดับอำเภอหรือทีมประเมินระดับจังหวัดต่อไป

4. การปรับปรุงแก้ไข/พัฒนา (ACT)

- สรุปผลการตรวจสอบ ทบทวนและนิเทศงานตามองค์ประกอบ/ตัวชี้วัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
- นำผลการตรวจสอบ ทบทวนและนิเทศงานไปใช้ปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานหรือกิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในปีการศึกษาต่อไป

ความร่วมมือในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

- โรงเรียนได้รับรู้แนวทางการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและขยายผลสู่ชุมชน
- นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในการสร้างพฤติกรรม ซึ่งจะปลูกฝังให้เกิดการปฏิบัติตนที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพดีตั้งแต่เด็กควบคู่ไปกับการศึกษา เพื่อให้เด็ก “ดี เก่ง มีสุข”
- ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดทักษะการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม
- ตัวชี้วัดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการศึกษา ก่อให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนในการรับการประเมินจากภายนอก
- โรงเรียนมีโอกาสได้รับความร่วมมือและการช่วยเหลือจากชุมชนและองค์กรต่างๆ เพิ่มขึ้น

ประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น เป็นความท้าทายภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดของทรัพยากร คน เวลา และงบประมาณของฝ่ายการศึกษา สาธารณสุข และท้องถิ่น ทางเลือกที่เหมาะสมคือ “การบูรณาการความร่วมมือในเรื่องการศึกษาควบคู่ไปกับการมีสุขภาพดี” โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ ภาพลักษณ์ของเด็กวัยเรียนและเยาวชนไทยที่ดี เก่ง และมีความสุข อันเป็นความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบสุขภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุถึงปรัชญาการพัฒนา “คน” อย่างแท้จริง

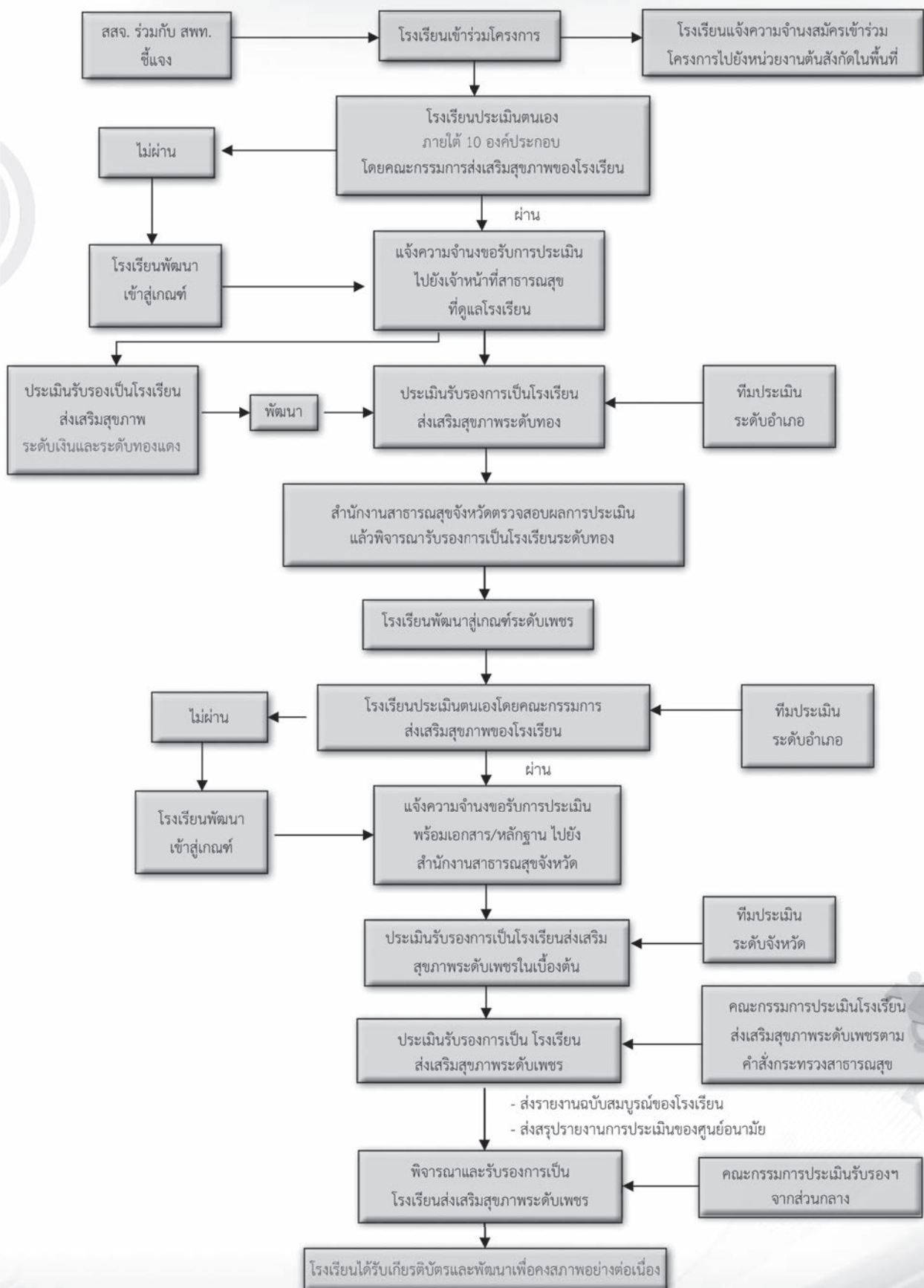
การรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ขั้นตอนการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนในพื้นที่ ชี้แจงหน่วยงานฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายการศึกษา ตลอดจนโรงเรียนที่แสดงเจตจำนงเข้าร่วมพัฒนา
2. โรงเรียนประเมินตนเอง โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์ประกอบ เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรือดำเนินการไม่ครบถ้วน
3. โรงเรียนพัฒนาให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้วงจร PDCA คือ วางแผน ดำเนินการ ทบทวน ตรวจสอบ แก้ไขเพื่อปรับแผนใหม่ ทั้งในส่วนที่สามารถดำเนินการได้เองและส่วนที่จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งสามารถขอรับคำแนะนำได้จากทีมประเมินระดับอำเภอ
4. เมื่อโรงเรียนดำเนินการได้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ และเห็นว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้ว สามารถแจ้งความประสงค์ขอรับการประเมินได้บุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน
5. โรงเรียนนำผลจากการผ่านเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อก้าวสู่ระดับเพชร
6. โรงเรียนประเมินตนเองโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ถึงเกณฑ์และพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์
7. เมื่อโรงเรียนเห็นว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จะต้องจัดทำเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงผลการบรรลุตัวชี้วัดต่างๆ ตามแบบฟอร์ม (ภาคผนวก) ส่งผ่านทีมประเมินระดับอำเภอไปยังทีมประเมินระดับจังหวัดเพื่อประเมินในเบื้องต้น
8. เมื่อโรงเรียนได้รับการประเมินว่าผ่านเกณฑ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในเบื้องต้นจากทีมประเมินระดับจังหวัดแล้ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแจ้งศูนย์อนามัยเพื่อขอรับการประเมินรับรองโรงเรียน
9. หลังจากทีมประเมินจากศูนย์อนามัยได้ประเมินโรงเรียนและพิจารณาให้ผ่านการประเมินในระดับเพชรแล้ว ส่งเอกสารรายงานของโรงเรียน (รายงานที่แก้ไขแล้ว) และสรุปผลการประเมินของศูนย์อนามัย เพื่อให้กรมอนามัยพิจารณาการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรต่อไป

กระบวนการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การพัฒนาสู่ความสำเร็จ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็กอย่างยั่งยืน

การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ความสำเร็จและยั่งยืน ต้องอาศัยความสามารถและความร่วมมือของหน่วยงานทุกระดับ ในการรวมพลังสร้างความเข้มแข็ง และความร่วมมือภายใต้บริบทพื้นที่ของโรงเรียน โดยบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเพื่อความสำเร็จและยั่งยืน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญและเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เรื่องการสร้างสุขภาพ เห็นประโยชน์และให้ความสำคัญ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างจริงจัง โดยการผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชน

2. คณะครู

คณะครูทำงานเป็นทีม เข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเอง และการประสานการดำเนินการด้านสุขภาพ ที่มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อการพัฒนาสุขภาพตนเอง นักเรียน และบุคลากรทุกคน ไม่ใช่ครูอนามัยหรือครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ

3. นักเรียนแกนนำและชมรมสุขภาพในโรงเรียน

นักเรียนแกนนำเป็นบุคคลสำคัญที่โรงเรียนต้องพัฒนาให้เป็นผู้นำด้านสุขภาพ ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนรวมกลุ่มกัน จัดตั้งชมรมสุขภาพและทำกิจกรรมสุขภาพในโรงเรียนและชุมชน โดยโรงเรียนและชุมชนเป็นผู้สนับสนุน

4. คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน

คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา เป็นผู้ที่มีความสนใจและเข้าใจการทำงานด้านสุขภาพสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน เข้าใจวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยคณะกรรมการมีการประสานงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ และติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน

การพัฒนาให้ชุมชนมีส่วนร่วม เริ่มจากการสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีเรื่องส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งได้รับทราบปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพในชุมชน เมื่อชุมชนเกิดความตระหนัก ให้ความสำคัญ และเห็นประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

6. การระดมทรัพยากรในชุมชน

การระดมทรัพยากรในชุมชน ทุกคนในชุมชนสรรหาและค้นหาแหล่งทุน หรือทรัพยากรที่มีคุณค่าในชุมชน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางสังคมอื่นๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพ

7. เครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

เครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นรูปแบบหนึ่ง ที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้วยการขยายผลการดำเนินงาน โดยการสนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ การสร้างและบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง

ปัจจัยส่งเสริมให้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

1. ทีมงานที่ทรงคุณภาพ มีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจ ทุ่มเทและเสียสละ ทั้งทีมงานครู และนักเรียน
  - ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ นโยบายและรูปแบบการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการขับเคลื่อนพัฒนา มีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
  - คณะครูและนักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจ ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานเป็นทีม และร่วมเป็นเจ้าของโครงการ
2. ภาวศิเครือข่ายที่เข้มแข็ง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ศิษย์เก่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ฯลฯ มีการประสานความร่วมมืออย่างเข้มแข็ง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาและร่วมพัฒนา
3. การระดมทรัพยากร ได้แก่ การระดมทุนเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ปลอดภัยและมีมาตรฐาน
4. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงาน ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล
5. พัฒนาสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น โดยการค้นคว้าและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และยั่งยืน
6. ค้นหาเครือข่ายใหม่ๆ เสมอ ขยายเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพให้มากขึ้นทั้งในระดับอำเภอ จังหวัดและประเทศ
7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานระหว่างเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3 พลังในการพัฒนาสู่ความสำเร็จและยั่งยืน

1. พลังด้านวิชาการ : ผู้บริหารต้องมีนโยบายที่ชัดเจน มีกลยุทธ์สร้างแรงจูงใจในการทำงาน
  - : บุคลากรในโรงเรียนร่วมดำเนินการ ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหา
  - : บุคลากรสาธารณสุขให้การสนับสนุนองค์ความรู้วิชาการด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม
2. พลังด้านการเมือง : คณะกรรมการบริหารโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
  - : หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. พลังประชาสังคม : ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรม/โครงการ หรือเข้าร่วมกิจกรรม

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคตามองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 ประการ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1) ด้านกระบวนการ ได้แก่

- องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน
- องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน

2) ด้านการส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ
- องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน
- องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน
- องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย
- องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ
- องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม
- องค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

ระดับการรับรองโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

▶ ระดับทองแดง

- ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นต่ำมาก 4 องค์ประกอบ โดยต้องผ่านตัวชี้วัดทุกตัว
- ผ่านเกณฑ์การประเมินขั้นต่ำใน 6 องค์ประกอบที่เหลือ

▶ ระดับเงิน

- ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นต่ำมาก 6 องค์ประกอบ โดยต้องผ่านตัวชี้วัดทุกตัว
- ผ่านเกณฑ์การประเมินขั้นต่ำใน 4 องค์ประกอบที่เหลือ

▶ ระดับทอง

- ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นต่ำมาก 8 องค์ประกอบ โดยต้องผ่านตัวชี้วัดทุกตัว
- ผ่านเกณฑ์การประเมินขั้นต่ำใน 2 องค์ประกอบที่เหลือ

รายละเอียดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในบทที่ 6 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

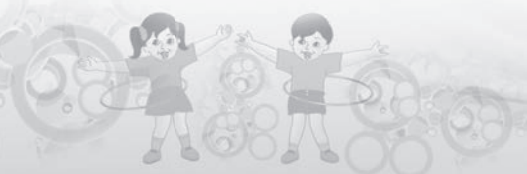
1. เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียน 1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริม สุขภาพของโรงเรียนหรือคณะทำงาน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียน อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งประกอบด้วยครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้แทนองค์กร ในชุมชน	คณะกรรมการ หรือคณะทำงาน มีสัดส่วนอย่างน้อย 3 ใน 5 มาจากประชาชน และองค์กร ในชุมชน	☐ 3 ใน 5 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า 3 ใน 5 (3) ☐ ไม่มี (0)	.....	- คำสั่งแต่งตั้ง - ประกาศ ของโรงเรียน - สอบถามหรือ สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน
2. โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมสุขภาพที่ ครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อ การพัฒนาสุขภาพนักเรียน 2) การส่งเสริม ฝักระวัง และ แก้ไขปัญหาสุขภาพ 3) การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 4) การคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน 5) การส่งเสริมสุขภาพจิตและฝักระวัง พฤติกรรมเสี่ยง 6) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้าน สุขภาพโดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ 7) การส่งเสริมสุขภาพบุคลากร ในโรงเรียน 8) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาสุขภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน	8 ประเด็น	☐ ครอบคลุม 8 ประเด็น (10) ☐ ครอบคลุม 7 ประเด็น (7) ☐ ครอบคลุม 5-6 ประเด็น (5) ☐ ครอบคลุม 3-4 ประเด็น (3) ☐ ครอบคลุม 1-2 ประเด็น (1) ☐ ไม่มีการกำหนดนโยบาย (0)	.....	- เอกสารนโยบาย ด้านส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียน - สอบถามหรือ สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีสุ่ม
การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ				
3. มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม รองรับ นโยบายส่งเสริมสุขภาพ	8 ประเด็น	☐ มีครบตามนโยบาย 8 ประเด็น (10) ☐ มี 7 ประเด็น (7) ☐ มี 5-6 ประเด็น (5) ☐ มี 3-4 ประเด็น (3) ☐ มี 1-2 ประเด็น (1) ☐ ไม่มี (0)	.....	- แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา - แผนปฏิบัติการ ประจำปี - แผนงาน/โครงการ
4. บุคลากรในโรงเรียนทราบนโยบาย ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (3) ☐ ไม่มีการรับรู้ (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์บุคลากร ในโรงเรียน ตามขนาดโรงเรียน
5. ผู้ปกครองและชุมชนทราบนโยบายหรือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 60 ขึ้นไป (10) ☐ ร้อยละ 51-59 (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 50 (3) ☐ ไม่มีการรับรู้ (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์ ผู้ปกครอง/ คนในชุมชน - รายงานการจัด ประชุมผู้ปกครอง
6. นักเรียนทราบนโยบายหรือกิจกรรม ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (10) ☐ ร้อยละ 71-79 (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 70 (3) ☐ ไม่มีการรับรู้ (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์นักเรียน ชั้น ป.4 ขึ้นไป (หรือ ม.1 ขึ้นไป สำหรับโรงเรียน มัธยม) ตามขนาดโรงเรียน
รวมคะแนนที่ได้				

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 4, 5, 6 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 1 (คะแนนเต็ม 55 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (41 คะแนนขึ้นไป)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (36 - 40 คะแนน)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (30 - 35 คะแนน)
☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 29 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
การจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพ 1. มีการจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพ อย่างเป็นระบบครบทุกขั้นตอนต่อไปนี้ * มีการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหาและ ความต้องการโดยใช้กระบวนการกลุ่ม * มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ของโรงเรียน * มีการระบุกิจกรรมและกำหนดเวลา * มีการระบุถึงการมีส่วนร่วมของ ผู้เกี่ยวข้อง * มีการระบุการใช้ทรัพยากรและ/หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ * มีการระบุกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การสอน	1 โครงการ ขึ้นไป	☐ 1 โครงการขึ้นไป (15) ☐ ไม่มี (0)	.....	- โครงการหรือ เอกสารอื่นๆ
การจัดองค์กร 2. มีคณะทำงานรับผิดชอบในแต่ละ โครงการส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย ครู นักเรียนและผู้ปกครอง/เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/องค์กรในชุมชน 3. มีผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหรือ ผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน หรือแกนนำนักเรียนด้านสุขภาพ โดยมีการจัดตั้งชมรม/ชุมนุม/กลุ่ม ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การนิเทศ/ติดตาม 4. โครงการส่งเสริมสุขภาพ มีการนิเทศ/ ติดตามโดยระบบของโรงเรียนอย่าง ต่อเนื่อง มีสรุปผลการนิเทศและมีการ นำผลการนิเทศไปใช้พัฒนางาน	1 โครงการ ขึ้นไป สัดส่วน 2 ใน 3 ของแกนนำ นักเรียนที่ผ่าน การอบรม สัดส่วน 2 ใน 3 ขึ้นไปของ โครงการด้าน สุขภาพทั้งหมด	☐ 1 โครงการขึ้นไป (5) ☐ ไม่มี (0) ☐ 2 ใน 3 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า 2 ใน 3 (3) ☐ ไม่มี (0) ☐ 2 ใน 3 ขึ้นไป (10) ☐ น้อยกว่า 2 ใน 3 (5) ☐ ไม่มี (0)	....	- โครงการหรือ เอกสารอื่นๆ - อร.14 - คำสั่งแต่งตั้งผู้นำ/ แกนนำ - สอบถามผู้นำ/ แกนนำนักเรียน ตามขนาดโรงเรียน - บันทึกผลการนิเทศ/ ติดตามของโรงเรียน และแนวทางแก้ไข ปัญหา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
การประเมินผล				
5. มีการประเมินโครงการส่งเสริมสุขภาพ	สัดส่วน 2 ใน 3 ขึ้นไปของ โครงการ ด้านสุขภาพ ทั้งหมด	☐ 2 ใน 3 ขึ้นไป (10) ☐ น้อยกว่า 2 ใน 3 (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- บันทึกผลการ ประเมิน
6. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของ ผู้นำ/แกนนำนักเรียนด้านสุขภาพ	สัดส่วน 2 ใน 3 ขึ้นไปของชมรม/ กลุ่มด้านสุขภาพ ทั้งหมด	☐ 2 ใน 3 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า 2 ใน 3 (3) ☐ ไม่มี (0)	.....	- บันทึกการ ปฏิบัติงานของผู้นำ - บันทึกผลการ ประเมิน
รวมคะแนนที่ได้				

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 2 (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (38 คะแนนขึ้นไป)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (33 - 37 คะแนน)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (28 - 32 คะแนน)
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 27 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. โครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน	สัดส่วน 4 ใน 5 ขึ้นไปของโครงการด้านสุขภาพทั้งหมด	☐ 4 ใน 5 ขึ้นไป (15) ☐ 3 ใน 5 (10) ☐ น้อยกว่า 3 ใน 5 (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- แผนงาน/โครงการ - รายงานสรุปผลการดำเนินงาน
2. ชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอนต่อไปนี้ อย่างน้อย 1 โครงการ 1) ร่วมวิเคราะห์สภาพและสาเหตุของปัญหา 2) ร่วมวางแผน 3) ร่วมดำเนินการ 4) ร่วมตรวจสอบทบทวน 5) ร่วมแก้ไขพัฒนาปรับปรุง	5 ขั้นตอน	☐ 5 ขั้นตอน (15) ☐ 4 ขั้นตอน (12) ☐ 3 ขั้นตอน (9) ☐ 1 -2 ขั้นตอน (6) ☐ ไม่มี (0)	.....	- แผนงาน/โครงการ - รายงานสรุปผลการดำเนินงาน - บันทึกการประชุม - ภาพกิจกรรม
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน	มีการจัดกิจกรรมในชุมชน	☐ ปีละ 2 ครั้ง (10) ☐ ปีละ 1 ครั้ง (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- รายงานการจัดกิจกรรม - ภาพกิจกรรม
4. โรงเรียนร่วมกับชุมชนพัฒนาพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน	มีพื้นที่และ กิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน	☐ โรงเรียนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนโดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม ปีละ 2 ครั้ง (10) ☐ โรงเรียนจัดกิจกรรมปีละ 1 ครั้ง (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- รายงานการจัดกิจกรรม - ภาพกิจกรรม
5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (3) ☐ ไม่มี (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียนชั้น ป.4 ขึ้นไป (หรือ ม.1 ขึ้นไปสำหรับโรงเรียนมัธยม) ตามขนาดโรงเรียน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
6. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการ ร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 60 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 60 (3) ☐ ไม่มี (0)	.....	- สอบถามหรือ สัมภาษณ์ผู้ปกครอง หรือประชาชน ตามขนาดโรงเรียน
รวมคะแนนที่ได้				

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 5 และ 6 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 3 (คะแนนเต็ม 60 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (45 คะแนนขึ้นไป)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (39 - 44 คะแนน)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (33 - 38 คะแนน)
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 32 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. มาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน	ผ่านมาตรฐาน (47 ข้อ)	ข้อละ 1 คะแนน	.....	- ผลการประเมิน สุขาภิบาล สิ่งแวดล้อมของ โรงเรียนตามแบบ ประเมินในภาคผนวก และสังเกตสภาพจริง เพิ่มเติมโดย ผู้ประเมิน
2. การเกิดอุบัติเหตุจากสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน จนไม่สามารถเรียนได้ (ตั้งแต่ปีการศึกษาที่ผ่านมาจน ถึงปัจจุบัน)	ไม่มี	☐ ไม่มี (10) ☐ มีไม่เกินร้อยละ 5 (5) ☐ มีเกินร้อยละ 5 (0)	.....	- รายงานการเกิด อุบัติเหตุของนักเรียน ในโรงเรียน ย้อนหลัง 1 ปี
3. โรงเรียนมีมาตรการและการดำเนินงาน ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ในโรงเรียน	มี	☐ มีครอบคลุมทั้ง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ (10) ☐ มีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- เอกสารแสดงการ กำหนดมาตรการ และการดำเนินงาน และสุ่มตรวจสอบ สถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงอาหาร สนามกีฬา ร้านค้า ใต้อาคารเรียน และบริเวณโดยรอบ - สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์นักเรียน ชั้น ป.4 ขึ้นไป (หรือ ม.1 ขึ้นไป สำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา) ตามขนาดโรงเรียน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศ ภายในโรงเรียน	ร้อยละ 70 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 70 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 70 (3) ☐ ไม่มี (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์นักเรียน ชั้น ป.4 ขึ้นไป (หรือ ม.1 ขึ้นไป สำหรับโรงเรียน มัธยม) ตามขนาดโรงเรียน
รวมคะแนนที่ได้				

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 3, 4 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 4 (คะแนนเต็ม 72 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (54 คะแนนขึ้นไป) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมครบอย่างน้อย 30 ข้อ ที่มีเครื่องหมาย ○
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (47 - 53 คะแนน) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมครบอย่างน้อย 30 ข้อ ที่มีเครื่องหมาย ○
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (40 - 46 คะแนน) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมครบอย่างน้อย 30 ข้อ ที่มีเครื่องหมาย ○
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 39 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
การตรวจสอบสุขภาพนักเรียน				
1. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการตรวจสุขภาพโดยบุคลากรสาธารณสุขอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - สศ.3/ระเบียบสะสม - รายงานการติดตาม
2. นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพได้รับการติดตามเพื่อช่วยเหลือ/แก้ไข/ส่งต่อ	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองหรือเอกสารอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
การเฝ้าระวังสุขภาพ				
3. นักเรียนชั้น ป.5, ป.6 ประเมินสุขภาพตนเองและบันทึกลงในแบบบันทึกฯ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองหรือเอกสารอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
4. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการทดสอบสายตาปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - สศ.3/ระเบียบสะสม - เอกสารอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
5. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการทดสอบการได้ยินอย่างง่าย ปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 4
6. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการตรวจโดยวิธีคัดลอ (เพื่อตรวจหาความผิดปกติจากภาวะขาดสารไอโอดีนและความผิดปกติอื่นๆ บริเวณคอ) โดยบุคลากรสาธารณสุข ปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 4
7. นักเรียนชั้น ป.1- ป.6 ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากรหรือครู ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 4

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีสุ่ม
8. นักเรียนได้รับการบริการทันตกรรมป้องกัน	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4 - สุ่มตรวจนักเรียน ชั้น ป.1 และ ป.6 เพื่อดูสถานะโรคฟันผุ และบริการเคลือบ หลุมร่องฟัน
9. นักเรียนได้รับการทดสอบประสิทธิภาพการแปรงฟัน โดยครูหรือบุคลากรสาธารณสุข ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ร้อยละ 50 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 50 ขึ้นไป (5) ☐ ร้อยละ 40 - 49 (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 40 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4 - สุ่มตรวจนักเรียน ชั้น ป.6 จำนวนตาม ขนาดโรงเรียน เพื่อดู สถานะเหงือกอักเสบ
10. นักเรียนชั้น ป.1 ได้รับวัคซีนป้องกันหัด หัดเยอรมัน คางทูม (MMR)	ร้อยละ 95 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 95 ขึ้นไป (5) ☐ ร้อยละ 80 - 94 (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - สค.3/ระเบียบสะสม
11. นักเรียนชั้น ป. 1 ที่ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรค (BCG) มาก่อนหรือไม่มีประวัติแพ้ไข่และไม่มียาแพ้เป็นต้องได้รับการฉีดวัคซีน BCG 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (0)	.....	- อร.14 - สค.3/ระเบียบสะสม
12. นักเรียนชั้น ป.1 ที่ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก ไกกรน (DTP) หรือ DTP-HB และวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ (OPV) หรือเคยได้รับน้อยกว่า 5 ครั้ง ต้องได้รับวัคซีน dT และ OPV ตามเงื่อนไข (รายละเอียดในภาคผนวก)	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (0)	.....	- อร.14 - สค.3/ระเบียบสะสม

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีสุ่ม
8. นักเรียนได้รับการบริการทันตกรรมป้องกัน	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4 - สุ่มตรวจนักเรียน ชั้น ป.1 และ ป.6 เพื่อดูสถานะโรคฟันผุ และบริการเคลือบ หลุมร่องฟัน
9. นักเรียนได้รับการทดสอบประสิทธิภาพการแปรงฟัน โดยครูหรือบุคลากรสาธารณสุข ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ร้อยละ 50 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 50 ขึ้นไป (5) ☐ ร้อยละ 40 - 49 (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 40 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4 - สุ่มตรวจนักเรียน ชั้น ป.6 จำนวนตาม ขนาดโรงเรียน เพื่อดู สถานะเหงือกอักเสบ
10. นักเรียนชั้น ป.1 ได้รับวัคซีนป้องกัน หัด หัดเยอรมัน คางทูม (MMR)	ร้อยละ 95 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 95 ขึ้นไป (5) ☐ ร้อยละ 80 - 94 (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - สค.3/ระเบียบสะสม
11. นักเรียนชั้น ป. 1 ที่ไม่เคยได้รับวัคซีน ป้องกันวัณโรค (BCG) มาก่อนหรือไม่มี ประวัติแพ้ไข่และไม่มีรอยแผลเป็น ต้องได้รับการฉีดวัคซีน BCG 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (0)	.....	- อร.14 - สค.3/ระเบียบสะสม
12. นักเรียนชั้น ป.1 ที่ไม่เคยได้รับวัคซีน ป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน (DTP) หรือ DTP-HB และวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ (OPV) หรือเคยได้รับน้อยกว่า 5 ครั้ง ต้องได้รับวัคซีน dT และ OPV ตามเงื่อนไข (รายละเอียดในภาคผนวก)	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (0)	.....	- อร.14 - สค.3/ระเบียบสะสม

องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
การตรวจสอบสุขภาพนักเรียน 1. นักเรียนชั้น ม.1,ม.4 ได้รับการตรวจสุขภาพโดยบุคลากรสาธารณสุขปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - สศ.3/ระเบียบสะสม - เอกสารอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
การเฝ้าระวังสุขภาพ 2. นักเรียนชั้น ม.1 ขึ้นไป ประเมินสุขภาพตนเอง และบันทึกลงใน แบบบันทึกฯ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองหรือเอกสารอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
3. นักเรียนชั้น ม.1, ม.4 ได้รับการทดสอบสายตาปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- อร.14 - สศ.3/ระเบียบสะสม - เอกสารอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
การจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น 4. นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ (เช่น มีไข้ เป็นหวัด ปวดท้อง ฯลฯ) ได้รับการรักษา	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (0) ☐ ไม่มีนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพที่ต้องรักษา	.....	- สุ่มสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ - สมุดบันทึกผู้รับบริการของห้องพยาบาล
5. นักเรียนที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการ ของห้องพยาบาล (เช่น หอบหืด โลหิตจาง ฯลฯ) ได้รับการแนะนำช่วยเหลือ/ส่งต่อเพื่อการรักษา	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (0) ☐ ไม่มีนักเรียนที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการของห้องพยาบาล	.....	- สมุดบันทึกผู้รับบริการของห้องพยาบาล

รวมคะแนนที่ได้

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 4 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษา (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (30 คะแนนขึ้นไป)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (26 - 29 คะแนน)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (22 - 25 คะแนน)
☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 21 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. นักเรียนเคยได้รับการฝึกทักษะ ในเรื่องต่อไปนี้				
1.1 การรักษาความสะอาดของ ร่างกาย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์นักเรียน ชั้น ป.4 ขึ้นไป ตามขนาดโรงเรียน
1.2 การล้างมือ	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1
1.3 การเลือกอาหารที่มีประโยชน์ ต่อร่างกาย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1
1.4 การไม่รับประทานอาหารที่มี สารอันตราย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1
1.5 การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ สารเสพติด รวมทั้งบุหรี่	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1
1.6 การป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1
1.7 การหลีกเลี่ยงการพนัน การเที่ยวกลางคืน	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1
1.8 กิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่อง เพศศึกษาและทักษะชีวิตใน นักเรียน	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 1.1 - แผนการสอน/ ผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
2. มีกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ ในโรงเรียน (เช่น เสียตามสาย การณรงค์ ป้ายนิเทศ นิทรรศการ แจกเอกสาร ฯลฯ)	3 กิจกรรม ขึ้นไป	☐ 3 กิจกรรม ขึ้นไป (10) ☐ น้อยกว่า 3 กิจกรรม (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- สอบถามครูอนามัย - บันทึกการจัด กิจกรรม
3. นักเรียนชั้น ป.1 - ป.6 แปร่งฟัน หลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟัน ผสมฟลูออไรด์	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (0)	.....	- สุ่มตรวจสอบ นักเรียนชั้น ป.1-ป.6 พร้อมดูสถานที่และ อุปกรณ์ - สังเกตกิจกรรม การแปรงฟัน
4. นักเรียนทุกชั้นไม่มีเหา	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (0)	.....	- สุ่มตรวจผม นักเรียนหญิง ตามขนาดโรงเรียน

รวมคะแนนที่ได้

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดข้อ 1, 3, 4 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา (คะแนนเต็ม 54 คะแนน)

☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก	(40 คะแนนขึ้นไป)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี	(35 - 39 คะแนน)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน	(30 - 34 คะแนน)
☐ ควรพัฒนาต่อไป	(0 - 29 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. นักเรียนเคยได้รับการฝึกทักษะในเรื่องต่อไปนี้				
1.1 การเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียนทุกระดับชั้นตามขนาดโรงเรียน
1.2 การไม่รับประทานอาหารที่มีสารอันตราย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 1.1
1.3 การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด รวมทั้งบุหรี่ย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 1.1
1.4 การป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 1.1
1.5 การหลีกเลี่ยงการพนัน การเที่ยวกลางคืน	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 1.1
1.6 กิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตในนักเรียน	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ ร้อยละ 60 - 79 (2) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 60 (0)	.....	- เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 1.1 - แผนการสอน/ผลการดำเนินงาน
2. มีกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ด้านสุขภาพในโรงเรียน (เช่น เสียงตามสาย การรณรงค์ ป้ายนิเทศ นิทรรศการ แจกเอกสาร ฯลฯ)	3 กิจกรรม ขึ้นไป	☐ 3 กิจกรรม ขึ้นไป (10) ☐ น้อยกว่า 3 กิจกรรม (5) ☐ ไม่มี (0)		- สอบถามครูอนามัย - บันทึกการจัดกิจกรรม

รวมคะแนนที่ได้

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดข้อ 1 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา (คะแนนเต็ม 28 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (21 คะแนนขึ้นไป)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (18 - 20 คะแนน)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (15 - 17 คะแนน)
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 14 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. นักเรียนชั้นอนุบาล - ป.6 มีส่วนสูงระดับดีและรูปร่างสมส่วน	ร้อยละ 70 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 70 ขึ้นไป (10) ☐ ร้อยละ 60 - 69 (7) ☐ ร้อยละ 50 - 59 (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 50 (0)	.....	- อร.14 - รายงานการเฝ้าระวังภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน
2. นักเรียนที่มีปัญหา ภาวะเริ่มอ้วน อ้วน ผอม และเตี้ย ได้รับการแก้ไข	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- โครงการหรือกิจกรรมแก้ไขปัญหานักเรียนอ้วน ผอม เตี้ย
3. นักเรียนได้รับประทานอาหารครบ 5 กลุ่มอาหารตามสัดส่วนธงโภชนาการ ทุกวัน	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียนชั้น ป.4 ขึ้นไปตามขนาดโรงเรียน - รายการอาหารกลางวันของโรงเรียน
4. นักเรียนชั้น ป.1 ขึ้นไปได้รับยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก 1 เม็ด (60 มิลลิกรัม)/ยาน้ำ 1 ช้อนชา (12.5 มิลลิกรัม) ต่อสัปดาห์	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- โครงการ/กิจกรรมของโรงเรียน - สุ่มสอบถามนักเรียนตามขนาดโรงเรียน
5. นักเรียนมีความรู้เรื่องธงโภชนาการ และสามารถเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าหลักโภชนาการ	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียนชั้น ป.4 ขึ้นไปตามขนาดโรงเรียน
6. นักเรียน ป.1 - ป.6 ได้ดื่มนมรสจืดทุกวัน	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียนชั้น ป.4 ขึ้นไปตามขนาดโรงเรียน
7. การเก็บรักษานมไว้ที่อุณหภูมิที่เหมาะสมตามชนิดของนม เช่น นมพาสเจอร์ไรซ์ (นมถั่ว) เก็บที่อุณหภูมิ ไม่เกิน 8 องศาเซลเซียส	ทุกวัน	☐ ทุกวัน (5) ☐ ไม่ครบทุกวัน (0)	....	- สำนวณสภาพจริง - สุ่มทดสอบอุณหภูมิ

องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
8. การจัดวางเครื่องปรุงทุกชนิด ที่จุดบริการ และร้านค้าที่จัดจำหน่าย อาหารในโรงอาหารหรือภายใน บริเวณโรงเรียน	ทุกจุดบริการ	☐ ไม่มี (5) ☐ มี (0)		- สํารวจสภาพจริง
9. การจัด จำหน่าย หรือบริการอาหาร/ อาหารว่าง/ขนม ที่มีผลเสียต่อสุขภาพ ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีรส หวานจัด เค็มจัด และมันจัด (เช่นขนมถุง ท็อปปี้ ขนมกรุบกรอบ อาหารทอดน้ำมันซ้ำ น้ำอัดลม เป็นต้น)	ไม่มี	☐ ไม่มี (5) ☐ มี (0)		- ผลการประเมิน สุขภาพอาหาร ตามแบบประเมิน ในภาคผนวก - สังเกตสภาพจริง โดยผู้ประเมิน
10. มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน	ผ่านมาตรฐาน (30 ข้อ)	ข้อละ 1 คะแนน		
รวมคะแนนที่ได้				

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 3, 4, 5, 6 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 7 โรงเรียนประถมศึกษา (คะแนนเต็ม 80 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (60 คะแนนขึ้นไป) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารครบอย่างน้อย 15 ข้อที่มีเครื่องหมาย ☐
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (52 - 59 คะแนน) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารครบอย่างน้อย 15 ข้อที่มีเครื่องหมาย ☐
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (44 - 51 คะแนน) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารครบอย่างน้อย 15 ข้อที่มีเครื่องหมาย ☐
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 43 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. นักเรียนมีส่วนสูงระดับดี และรูปร่าง สมส่วน	ร้อยละ 70 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 70 ขึ้นไป (10) ☐ ร้อยละ 60 - 69 (7) ☐ ร้อยละ 50 - 59 (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 50 (0)	.....	- อร.14 - รายงานการเฝ้าระวัง ภาวะการเจริญเติบโต ของนักเรียน
2. นักเรียนที่มีปัญหาภาวะเริ่มอ้วน อ้วน ผอมและเตี้ย ได้รับการแก้ไข	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- โครงการหรือ กิจกรรมแก้ไขปัญหานักเรียน อ้วน ผอม เตี้ย
3. นักเรียนได้รับประทานอาหารครบ 5 กลุ่มอาหารตามสัดส่วนของ ธงโภชนาการ ทุกวัน	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- สุ่มสอบถามหรือ สัมภาษณ์นักเรียน ชั้น ป.4 ขึ้นไป ตามขนาดโรงเรียน
4. นักเรียนมีความรู้เรื่องธงโภชนาการ และสามารถเลือกรับประทาน อาหารที่มีคุณค่า ถูกหลักโภชนาการ และความปลอดภัย	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 3
5. การจัดวางเครื่องปรุงทุกชนิด ที่จุดบริการ และร้านค้าที่จัดจำหน่าย อาหารในโรงอาหารหรือภายในโรงเรียน	ทุกจุดบริการ	☐ ไม่มี (5) ☐ มี (0)	.....	- สำนักรวสภาพจริง
6. การจัด จำหน่าย หรือบริการอาหาร/ อาหารว่าง/ขนม ที่มีผลเสียต่อสุขภาพ ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ และ มีรสหวานจัด เค็มจัด และมันจัด (เช่นขนมถุง ท็อฟฟี่ ขนมกรุบกรอบ อาหารน้ำมันทอดซ้ำ น้ำอัดลม เป็นต้น)	ไม่มี	☐ ไม่มี (5) ☐ มี (0)	.....	- สำนักรวสภาพจริง

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
7. มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน	ผ่านมาตรฐาน (30 ข้อ)	ข้อละ 1 คะแนน	.....	- ผลการประเมิน สุขาภิบาลอาหาร ตามแบบประเมิน ในภาคผนวก - สังเกตสภาพจริง โดยผู้ประเมิน
รวมคะแนนที่ได้				

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 3, 4 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 7 โรงเรียนมัธยมศึกษา (คะแนนเต็ม 65 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (49 คะแนนขึ้นไป) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารครบอย่างน้อย 15 ข้อที่มีเครื่องหมาย ☐
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (42 - 48 คะแนน) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารครบอย่างน้อย 15 ข้อที่มีเครื่องหมาย ☐
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (36 - 41 คะแนน) และผ่านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารครบอย่างน้อย 15 ข้อที่มีเครื่องหมาย ☐
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 35 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. มีสถานที่และอุปกรณ์ออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการที่อยู่ในสภาพ พร้อมใช้งานและปลอดภัย	มีทั้งสถานที่ และอุปกรณ์	☐ มีสถานที่และอุปกรณ์ (5) ☐ มีสถานที่แต่ไม่มีอุปกรณ์ (3) ☐ มีอุปกรณ์แต่ไม่มีสถานที่ (3) ☐ ไม่มีทั้งสถานที่ และอุปกรณ์ (0)	.....	- สังเกตสภาพจริง
2. จัดกิจกรรม/มีเวลาว่างในการ ออกกำลังกาย/กีฬา สำหรับนักเรียน	สัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที	☐ สัปดาห์ละ 3 วัน (10) วันละ 30 นาที ☐ สัปดาห์ละ 3 วัน (5) ไม่ถึงวันละ 30 นาที ☐ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ใดๆเลย (0)	.....	- สอบถาม ครูพลานามัย - บันทึกการจัด กิจกรรม
3. มีชมรม/ชุมนุม/กลุ่มจัดกิจกรรม ออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการ ในโรงเรียน	1 ชมรม/ ชุมนุม/กลุ่ม ขึ้นไป	☐ 1 ชมรมขึ้นไป (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- บันทึกของชมรม/ ชุมนุม/กลุ่ม
4. นักเรียนได้รับการทดสอบสมรรถภาพ ทางกายตามเกณฑ์ทดสอบที่ได้รับ การยอมรับ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0) ☐ ไม่มีการทดสอบ (0)	.....	- รายงานผล การทดสอบ สมรรถภาพนักเรียน
5. นักเรียนมีสมรรถภาพทางกาย ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 60 ขึ้นไป (10) ☐ ร้อยละ 50 - 59 (5) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 50 (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4
6. ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ทดสอบสมรรถภาพทางกายและ ติดตามความก้าวหน้า	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (3) ☐ น้อยกว่า ร้อยละ 80 (0)	.....	- สอบถามครู พลานามัย - บันทึกของ ครูพลานามัย - สุ่มสอบถามนักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทดสอบ ตามขนาดโรงเรียน

รวมคะแนนที่ได้

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 6 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 8 (คะแนนเต็ม 45 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (33 คะแนนขึ้นไป)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (29 - 32 คะแนน)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (25 - 28 คะแนน)
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 24 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
1. ครูประจำชั้นคัดกรองและสามารถ ระบุนักเรียนที่มีปัญหาได้	ครูประจำชั้น ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ไม่ครบทุกคน (5) ☐ ไม่ได้ทำ (0)	.....	- รายงานระเบียบ สละของนักเรียน - บันทึกการคัดกรอง และจัดกลุ่มนักเรียน รายบุคคล - รายงานการคัดกรอง พฤติกรรมเสี่ยงของ นักเรียน
2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือคัดกรอง อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ได้รับการเฝ้าระวังและช่วยเหลือ เบื้องต้น	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ไม่ครบทุกคน (5) ☐ ไม่ได้ทำ (0)	.....	- รายงานการคัดกรอง พฤติกรรมเสี่ยงของ นักเรียน - รายงานระบบดูแล ช่วยเหลือ
3. โรงเรียนมีกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน เฉพาะรายที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด โดยการประสานงานขอคำปรึกษา จากเครือข่าย บุคลากรสาธารณสุข หรือผู้เกี่ยวข้อง	นักเรียนทุกคน ที่ได้รับการ ประเมินว่า มีปัญหาอย่าง ใกล้ชิด	☐ ครบทุกคน (10) ☐ ไม่ครบทุกคน (5) ☐ ไม่ได้ทำ (0)	.....	- รายงานการ ช่วยเหลือ
4. นักเรียนที่มีปัญหาเกินขีดความสามารถ ของโรงเรียนได้รับการส่งต่อเพื่อ ช่วยเหลือ/รักษา/บำบัด	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (3) ☐ ไม่มีการส่งต่อ (0)	.....	- สุ่มสัมภาษณ์นักเรียน กลุ่มเสี่ยงหรือ กลุ่มที่มีปัญหาใน รายงานการคัดกรอง ตามขนาดโรงเรียน - รายงานการ ส่งต่อ
5. นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและมีปัญหา ที่ได้รับการช่วยเหลือหรือส่งต่อ ได้รับ การติดตามและดูแลต่อเนื่องจากครู	ทุกคน	☐ ทุกคน (5) ☐ ไม่ครบทุกคน (3) ☐ ไม่มีการติดตาม (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4 - รายงานการติดตาม

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ระดับการประเมิน (คะแนน)	คะแนน ที่ได้	แหล่งข้อมูล/ วิธีพิสูจน์
6. โรงเรียนมีบุคลากรหรือบริการให้คำ ปรึกษาด้านสุขภาพจิตหรือป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงสำหรับนักเรียน	มี	☐ มี (5) ☐ ไม่มี (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 4 - รายงานการให้ คำปรึกษา

รวมคะแนนที่ได้

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 4, 5, 6 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 9 (คะแนนเต็ม 45 คะแนน)

☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก	(33 คะแนนขึ้นไป)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี	(29 - 32 คะแนน)
☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน	(25 - 28 คะแนน)
☐ ควรพัฒนาต่อไป	(0 - 24 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

1. ผู้บริหาร/ครู/บุคลากร ในโรงเรียน มีการประเมินสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และนำข้อมูลไปใช้ในการ จัดกลุ่มบุคลากรตามภาวะสุขภาพ (กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มพบโรค)	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (3) ☐ ไม่มีการประเมิน (0)	.....	- สุ่มสัมภาษณ์ บุคลากรในโรงเรียน ตามขนาดโรงเรียน - หลักฐานการตรวจ สุขภาพ - หลักฐานอื่นๆ
2. บุคลากรกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มพบโรค ได้รับบริการ ปรีกษา/แนะนำ ด้านสุขภาพโดยบุคลากรสาธารณสุข	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (3) ☐ ไม่มีบุคลากร 2 กลุ่มนี้ (0)	.....	- บันทึกการให้บริการ ปรีกษา/แนะนำ
3. บุคลากรได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่อง สุขภาพอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (จากทุกแหล่งข้อมูล เช่น โทรทัศน์ เสียงตามสาย หนังสือพิมพ์ ฯลฯ)	ทุกคน	☐ ทุกคน (10) ☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (5) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (3) ☐ ไม่มีข้อมูล (0)	.....	- สุ่มสัมภาษณ์ บุคลากรในโรงเรียน ตามขนาดโรงเรียน
4. บุคลากรในโรงเรียนร่วมกิจกรรม ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมหรือ แก้ไขปัญหาสุขภาพ เช่น กิจกรรม ออกกำลังกาย, ส่งเสริมโภชนาการ, นันทนาการ ฯลฯ	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	☐ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (10) ☐ น้อยกว่าร้อยละ 80 (5) ☐ ไม่มีการร่วมกิจกรรม (0)	.....	- เช่นเดียวกับ ตัวชี้วัดที่ 3

รวมคะแนนที่ได้

หมายเหตุ : การคิดร้อยละของตัวชี้วัดที่ 1, 3, 4 คิดจากจำนวนตัวอย่างที่สุ่มทั้งหมด

สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ 10 (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก (30 คะแนนขึ้นไป)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดี (26 - 29 คะแนน)
- ☐ ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นพื้นฐาน (22 - 25 คะแนน)
- ☐ ควรพัฒนาต่อไป (0 - 21 คะแนน)

2. แนวทางการดำเนินงานตาม 10 องค์ประกอบ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน

ความหมาย

นโยบายของโรงเรียน หมายถึงการกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของโรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อกิจกรรมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้โรงเรียนมีนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพที่เกิดจากความเห็นชอบของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แนวทางการดำเนินงานในองค์ประกอบนี้ มี 2 ส่วน

1. การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน
2. การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1. การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน การกำหนดนโยบายเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายการมีสุขภาพที่ดีของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1. โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน คณะกรรมการฯประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุขและชุมชน โดยมีสัดส่วนอย่างน้อย 3 ใน 5 มาจากประชาชนหรือองค์กรในชุมชน และมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง	1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
2. โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมสุขภาพ ให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญด้านส่งเสริมสุขภาพ 8 ประเด็น โรงเรียนมีการประกาศนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยกำหนดประเด็นด้านสุขภาพให้ครอบคลุมทั้ง 8 ข้อ (รายละเอียดตามตัวชี้วัดที่ 2) เนื่องจากประเด็นทั้ง 8 ข้อ ที่กำหนดไว้เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรดำเนินการ	2. โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมสุขภาพครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพนักเรียน 2) การส่งเสริม ใฝ่ระวัง และแก้ไขปัญหาสุขภาพ 3) การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 4) การคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน 5) การส่งเสริมสุขภาพจิตและใฝ่ระวังพฤติกรรมเสี่ยง 6) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพ โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ 7) การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน 8) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน
2. การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ โรงเรียนมีการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และนักเรียนได้รับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการ ได้หลายวิธี เช่น • ทำป้ายประกาศถาวรหรือชั่วคราว พิมพ์ในวารสารของโรงเรียน คู่มือโรงเรียน ฯลฯ • ประกาศนโยบายในการประชุมต่างๆ เช่น ประชุมครู ประชุมนักเรียน หรือประชุมผู้ปกครอง ให้ทุกคนรับทราบนโยบาย • ผู้บริหารกำกับติดตามให้มีการจัดทำแผนงานโครงการตามประเด็นการส่งเสริมสุขภาพที่กำหนดไว้ 8 ประเด็น	3. มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมรองรับนโยบายส่งเสริมสุขภาพ 4. บุคลากรในโรงเรียนทราบนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ 5. ผู้ปกครองและชุมชนทราบนโยบายหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ 6. นักเรียนทราบนโยบายหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

ผลที่ได้รับ

1. โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน
2. ผู้เกี่ยวข้องรับทราบนโยบาย มีความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน

ความหมาย

การบริหารจัดการในโรงเรียน หมายถึง การจัดองค์กร และการบริหารงานในด้านการวางแผน การประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือบุคคล เพื่อให้รู้บทบาทหน้าที่ทั้งของตนและภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประเมินผล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินงานในองค์ประกอบนี้ มี 3 ส่วน คือ

1. การจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพ
2. การจัดองค์กร
3. การนิเทศ ติดตามและการประเมินผล

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1. การจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพ การจัดทำโครงการด้านสุขภาพมีความแตกต่างจากโครงการอื่นคือ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาจริงของโรงเรียนและแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมมิติของการส่งเสริมสุขภาพ ทั้ง 3 เรื่อง ดังนี้ 1.1 การเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น อาสาสมัคร อาย.น้อย เฝ้าระวังและสำรวจร้านอาหาร การประเมินภาวะการเจริญเติบโตและการแก้ไขภาวะโภชนาการขาดและเกิน ฯลฯ 1.2 การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค เช่น โครงการต้านภัยจากบุหรี่และยาเสพติด ฯลฯ 1.3 การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมในโรงเรียนให้ปลอดภัย เช่น การจัดระบบจราจรในโรงเรียน การพัฒนาโรงอาหารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ฯลฯ	1. มีการจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพอย่างเป็นระบบครบตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1.1 มีการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 1.2 มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน 1.3 มีการระบุกิจกรรมและกำหนดเวลา 1.4 มีการระบุการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 1.5 มีการระบุการใช้ทรัพยากรและ/หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ 1.6 มีการระบุกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
2. การจัดองค์กร การจัดองค์กรเพื่อดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ต้องการการมีส่วนร่วมจากนักเรียน บุคลากรและสมาชิกในชุมชนอย่างมาก เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 2.1 สำรวจปัญหาและความต้องการ โดยการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ใช้แบบสอบถาม เชิญมาให้คำปรึกษา ฯลฯ 2.2 เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 2.3 มีการระบุงิจกรรมบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบ ไม่ควรมอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่ง หรือครูอนามัยเพียงคนเดียว	2. มีคณะทำงานรับผิดชอบในแต่ละโครงการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุขและองค์กรในชุมชน 3. มีผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ หรือผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน หรือแกนนำนักเรียนด้านสุขภาพโดยมีการจัดตั้งชมรม/ชุมนุม/กลุ่ม ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
3. การนิเทศ ติดตาม และการประเมินผล มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 3.1 บูรณาการงานร่วมกับการนิเทศ/ติดตามปกติของโรงเรียน 3.2 กำหนดวิธีการประเมินผลไว้ในโครงการ โดยระบุผู้รับผิดชอบการประเมินให้ชัดเจน 3.3 บันทึกผลการนิเทศ/ติดตามเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนางานต่อไป สิ่งที่ต้องบันทึก ได้แก่ ✓ มีการดำเนินงานตามขั้นตอนหรือไม่ ถ้าไม่เพราะเหตุใด ✓ มีสิ่งที่ไม่คาดคิดหรือปัญหาอุปสรรคอะไร ✓ ใช้ทรัพยากรเหมาะสมหรือไม่ ✓ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร 3.4 รายงานผลการประเมินต่อผู้บังคับบัญชา	4. โครงการส่งเสริมสุขภาพ มีการนิเทศ/ติดตามโดยระบบของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีสรุปผลการนิเทศและมีการนำผลการนิเทศไปพัฒนางาน 5. มีการประเมินโครงการส่งเสริมสุขภาพ 6. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นำ/แกนนำนักเรียนด้านสุขภาพ

ผลที่ได้รับ

1. โรงเรียนมีแผนงาน/โครงการส่งเสริมสุขภาพที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เป็นไปตามความต้องการและสอดคล้องกับปัญหา
2. โรงเรียนมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 3

โครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ความหมาย

โครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน หมายถึง โครงการหรือกิจกรรมด้านสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนและภาคีต่างๆ ในชุมชน ดำเนินการร่วมกันตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนร่วมดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้เกิดประสิทธิภาพและผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
การดำเนินงานด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ดำเนินการโดยครู บุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน 2) บูรณาการในหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 3) ดำเนินการร่วมกับชุมชน การดำเนินการจะสำเร็จได้ต้องดำเนินการทั้งในโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ - ร่วมวิเคราะห์สภาพและสาเหตุของปัญหา โดยศึกษาจากข้อมูลการสำรวจหรือสารสนเทศในโรงเรียน/ชุมชน - ร่วมวางแผน โดยให้ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดความต้องการ กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ กิจกรรม บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ - ร่วมดำเนินการ โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเป็นระยะ ให้ชุมชนได้รับทราบ - ร่วมตรวจสอบ ทบทวนพัฒนาและปรับปรุง โดยประเมินผลการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดเสวนา ประชาคมหมู่บ้าน สัมภาษณ์ สำรวจความพึงพอใจของนักเรียนและชุมชน เพื่อนำมาปรับปรุง	- โครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน - ชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน อย่างน้อย 1 โครงการดังนี้ - ร่วมวิเคราะห์สภาพและสาเหตุของปัญหา - ร่วมวางแผน - ร่วมดำเนินการ - ร่วมตรวจสอบ ทบทวน - ร่วมแก้ไข พัฒนา ปรับปรุง - โรงเรียนจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน - โรงเรียนร่วมกับชุมชนพัฒนาพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน - นักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน - ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ผลที่ได้รับ

- ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ เกิดการเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมสุขภาพของตนเองและสมาชิกในชุมชน
- ปัญหาสุขภาพได้รับการแก้ไข/ปรับปรุง อย่างสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

องค์ประกอบที่ 4

การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ

ความหมาย

การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ หมายถึง การจัดการ ควบคุม ดูแลปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ มีบรรยากาศที่ดี มีความปลอดภัยต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน

วัตถุประสงค์

โรงเรียนมีการจัดการสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน บุคลากรและชุมชน

แนวทางการดำเนินงานในองค์ประกอบนี้มี 2 ส่วน คือ

1. การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้ถูกสุขลักษณะ
2. การจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียน ที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากร

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1. การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้ถูกสุขลักษณะ 1.1 การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานสุขภาพสิ่งแวดล้อมมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ ● ผู้รับผิดชอบ (ตามที่โรงเรียนมอบหมายและ/หรือร่วมกับนักเรียน) ประเมินสิ่งแวดล้อมทุกปีการศึกษาโดยใช้ “แบบประเมินสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน” (ภาคผนวก) ● สรุปผลการประเมินเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนและผู้บริหารเพื่อรับทราบปัญหาและแนวทางแก้ไข ● จัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามมาตรฐานและประเมินผล ● พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ เช่น การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การปรับปรุงเครื่องเล่นและอุปกรณ์ไฟฟ้า ฯลฯ	1. มาตรฐานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2. การเกิดอุบัติเหตุจากสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจนไม่สามารถมาเรียนได้ (ตั้งแต่ปีการศึกษาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน) 3. โรงเรียนมีมาตรการและการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ในโรงเรียน

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1.2 โรงเรียนกำหนดมาตรการห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และห้ามสูบบุหรี่ในโรงเรียนโดยผู้บริหารจัดการทำเป็นลายลักษณ์อักษรและชี้แจงให้ทุกคนรับทราบชัดเจน 1.3 มีป้ายห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และห้ามสูบบุหรี่เห็นได้ชัดเจนในโรงเรียน (ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535)	
2. การจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียนที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากร สิ่งแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อสุขภาพจิตที่สะท้อนออกมาเป็นความรู้สึกพึงพอใจต่อบรรยากาศในการทำงานร่วมกันของสมาชิก ซึ่งส่งผลดีต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน บุคลากร และชุมชน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1. สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วม เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการ/คณะกรรมการต่างๆ ในโรงเรียน 2. สนับสนุนกิจกรรมชุมนุม/ชมรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดสถานที่ให้เป็นที่ตั้งชุมนุม/ชมรมและสนับสนุนงบประมาณแก่ชุมนุม/ชมรม 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานหรือเผยแพร่กิจกรรมให้ผู้อื่นรับทราบ	4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศภายในโรงเรียน

ผลที่ได้รับ

1. นักเรียนได้อยู่ในโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สะอาด และได้เรียนรู้ถึงการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง
2. นักเรียนได้รับการปลูกฝังสุขนิสัยและเสริมสร้างพฤติกรรมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดีตั้งแต่วัยเรียน
3. ทุกคนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันด้วยบรรยากาศแห่งมิตรภาพและให้เกียรติกัน

องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน

ความหมาย

บริการอนามัยโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนจัดให้มีบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน เพื่อเฝ้าระวังและค้นหาอาการผิดปกติหรือความบกพร่องด้านสุขภาพเบื้องต้น ทำให้ทราบภาวะสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงของโรค หรือเกิดความพิการในภายหลัง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ มีการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น แนวทางการดำเนินงานในองค์ประกอบนี้มี 3 ส่วนคือ

1. การตรวจสุขภาพนักเรียน
2. การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ
3. การจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น

โดยการดำเนินงานดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนี้

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1. การตรวจสุขภาพนักเรียน การตรวจสุขภาพนักเรียนเป็นการให้บริการโดยบุคลากรสาธารณสุข ซึ่งเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่เด็กทุกคนควรได้รับตามชุดสิทธิประโยชน์ของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1.1 ครูอนามัย ประสานงานกับบุคลากรสาธารณสุข เพื่อวางแผน นัดหมายวันเวลา เตรียมสถานที่ให้บริการ ในโรงเรียน และการนำนักเรียนเข้ารับบริการตรวจสุขภาพ 1.2 การให้บริการตรวจสุขภาพนักเรียน ✧ นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ครูอนามัย ประสานงานกับครูประจำชั้น เพื่อขังน้ำหนักร/วัดส่วนสูง ประเมินภาวะการเจริญเติบโต ทดสอบสายตาด้วย E-Chart หรือแผนภูมิสนลเลน และบันทึกผลในบัตรบันทึกสุขภาพ ประจำตัวนักเรียน (สศ.3) ไว้ให้เรียบร้อยก่อนวันนัดหมาย ✧ บุคลากรสาธารณสุขตรวจสุขภาพนักเรียน ชั้น ป.1, ป.3, ป.5 และสรุปผลการตรวจสุขภาพให้ผู้บริหาร โรงเรียนทราบ เพื่อร่วมกันช่วยเหลือ/แก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ	1. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการตรวจสุขภาพโดยบุคลากรสาธารณสุขอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง 2. นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพได้รับการติดตาม เพื่อช่วยเหลือ/แก้ไข/ส่งต่อ

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1.3 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา แนะนำนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพให้ไปรับบริการที่สถานบริการสุขภาพ โดยใช้สิทธิตามโครงการหลักประกันสุขภาพ หรือรวบรวมรายชื่อนักเรียนและส่งต่อไปบุคลากรสาธารณสุขติดตาม/แก้ไข	
2. การเฝ้าระวังสุขภาพ 2.1 นักเรียนชั้น ป.5 และ ป.6 - ครูประสานงานกับบุคลากรสาธารณสุข เพื่อขอรับแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองทุกต้นปีการศึกษา (หรือโรงเรียนจัดซื้อเอง) สำหรับนักเรียน ชั้น ป.5 และ ป.6 - ครูสอน/สาธิตวิธีการประเมินสุขภาพตนเอง เบื้องต้นแก่นักเรียนพร้อมทั้งดูแลกำกับให้นักเรียนทุกคนตรวจสุขภาพตนเอง หรือจับคู่กับเพื่อนสลับกันทดสอบ และบันทึกผลตามรายการที่ระบุในแบบบันทึก โดยดำเนินการภาคเรียนละ 1 ครั้ง - มีการส่งต่อแบบบันทึกนี้ตามตัวนักเรียนถึงชั้น ป.6 ควบคู่ไปกับบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน (ส.ศ.3) - ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา แนะนำนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพให้ไปรับบริการที่สถานบริการสุขภาพ โดยใช้สิทธิตามโครงการหลักประกันสุขภาพ หรือรวบรวมรายชื่อนักเรียนและส่งต่อไปบุคลากรสาธารณสุขในช่วงเวลาที่เข้ามาให้บริการในโรงเรียน 2.2 ทดสอบสายตา ปีละ 1 ครั้ง ช่วงต้นปีการศึกษาโดย - นักเรียนชั้น ป.1, ป.3 ครูอนามัยหรือครูประจำชั้นหรือนักเรียนแกนนำที่ผ่านการอบรมเป็นผู้ทำการทดสอบเบื้องต้น - นักเรียนชั้น ป.5 ครูอนามัยหรือครูประจำชั้นหรือนักเรียนแกนนำที่ผ่านการอบรม ดูแลกำกับให้นักเรียนทดสอบสายตาด้วยตนเอง หรือจับคู่กับเพื่อนสลับกันตรวจและบันทึกผลในบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน (ส.ศ.3) และแบบบันทึกฯ	3. นักเรียนชั้น ป.5 และ ป.6 ประเมินสุขภาพตนเองและบันทึกลงในแบบบันทึกฯ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง 4. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการทดสอบสายตา ปีละ 1 ครั้ง

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
2.3 ทดสอบการได้ยิน ปีละ 1 ครั้ง แก่นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 โดยบุคลากรสาธารณสุข และโรงเรียนจัดเตรียมห้องตรวจที่ไม่มีเสียงรบกวน 2.4 ตรวจภาวะขาดสารไอโอดีนและความผิดปกติบริเวณคอ ปีละ 1 ครั้ง โดยบุคลากรสาธารณสุขตรวจนักเรียน ชั้น ป.1, ป.3, ป.5 และโรงเรียนจัดเตรียมห้องตรวจที่มีแสงสว่างเพียงพอ 2.5 ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก โดย - ทันตบุคลากรหรือครู ตรวจสอบสุขภาพช่องปากนักเรียนชั้น ป.1-ป.6 - ทันตบุคลากรให้บริการทันตกรรมป้องกันเช่น การเคลือบหลุมร่องฟัน ฯลฯ แก่นักเรียน - บุคลากรสาธารณสุขหรือครูประเมินความสะอาดของการแปรงฟันของนักเรียนโดยการย้อมสีฟันก่อนและหลังการแปรงฟัน 2.6 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยบุคลากรสาธารณสุขเป็นผู้ให้บริการและครูอนามัย/โรงเรียนประสานเรื่องดังต่อไปนี้ ● แจ้งผู้ปกครองเพื่อขออนุญาต ● นัดหมายวันกับบุคลากรสาธารณสุข ● จัดเตรียมนักเรียนที่ต้องฉีดวัคซีน ● ประสานครูประจำชั้นให้ดูแลนักเรียนขณะฉีดวัคซีนและหลังฉีดวัคซีน	5. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการทดสอบการได้ยินอย่างง่าย ปีละ 1 ครั้ง 6. นักเรียนชั้น ป.1, ป.3, ป.5 ได้รับการตรวจโดยวิธีคลำคอ (เพื่อตรวจหาความผิดปกติจากภาวะขาดสารไอโอดีน และความผิดปกติอื่นๆ บริเวณคอ) โดยบุคลากรสาธารณสุขปีละ 1 ครั้ง 7. นักเรียนชั้น ป.1-ป.6 ได้รับการตรวจสอบสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากรหรือครูภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8. นักเรียนได้รับบริการทันตกรรมป้องกัน 9. นักเรียนได้รับการทดสอบประสิทธิภาพการแปรงฟันโดยครูหรือบุคลากรสาธารณสุขภาคเรียนละ 1 ครั้ง 10. นักเรียน ชั้น ป.1 ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน หัด หัดเยอรมัน คางทูม (MMR) 11. นักเรียน ชั้น ป.1 ที่ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรค (BCG) มาก่อนหรือมีประวัติไม่แน่ชัดและไม่มีรอยแผลเป็น ต้องได้รับการฉีดวัคซีน BCG 1 ครั้ง 12. นักเรียนชั้น ป.1 ที่ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบบาดทะยักไอกรน (DTP) หรือวัคซีนป้องกันโรคคอตีบบาดทะยักไอกรนไวรัสตับอักเสบบี (DTP-HB) และวัคซีนป้องกัน โรคโปลิโอ (OPV) หรือเคยได้รับน้อยกว่า 5 ครั้ง ต้องได้รับวัคซีน dT และ OPV ตามเงื่อนไข (รายละเอียดในภาคผนวก) 13. นักเรียนชั้น ป.6 ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก (dT) กระตุ้น

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
3. การจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ห้องพยาบาลในโรงเรียนและการจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยครูอนามัย เป็นบริการสุขภาพพื้นฐานที่โรงเรียนทุกแห่งจัดให้นักเรียน มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 3.1 จัดหาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับห้องพยาบาลให้เพียงพอ (รายละเอียดในภาคผนวก) 3.2 ครูอนามัย/ครูพยาบาลให้การดูแลรักษาเบื้องต้นและบันทึกหลักฐานการให้บริการ ไม่ควรให้นักเรียนหยิบยา/จ่ายยาหรือให้การรักษาพยาบาลเอง (การบันทึกการให้บริการในห้องพยาบาล ควรเพิ่มบันทึกสาเหตุการเจ็บป่วยและลงชื่อผู้จ่ายยาให้ชัดเจน โดยเฉพาะรายที่เกิดจากอุบัติเหตุในโรงเรียนต้องระบุสถานที่เกิดอุบัติเหตุ) 3.3 มีการนำข้อมูลการเจ็บป่วยของนักเรียนมาวิเคราะห์และจัดบริการรักษาพยาบาลได้ถูกต้องตามสาเหตุที่แท้จริง เช่น นักเรียนปวดท้อง สาเหตุอาจเกิดจากไม่ได้รับประทานอาหารเช้า ไม่ใช่เป็นโรคกระเพาะอาหารอักเสบ หรืออาการปวดศีรษะสาเหตุอาจเกิดจากพักผ่อนไม่เพียงพอ หรืออาการซึมเศร้าไม่สบายบ่อย เพราะถูกเพื่อนรังแก ฯลฯ (* ข้อมูลปัญหาสุขภาพนักเรียนอาจดูจากสมุดบันทึกกิจกรรมอนามัยโรงเรียน หรือ อร.14 ซึ่งบันทึกข้อมูลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนโดยบุคลากรสาธารณสุข) 3.4 ครูอนามัย/ครูพยาบาลส่งต่อนักเรียนที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการของห้องพยาบาลไปรับบริการที่หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ 3.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมแก่นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ โดยเน้นให้นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว	14. นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ (เช่น เหา พยาธิ ฯลฯ) ได้รับการรักษา 15. นักเรียนที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการของห้องพยาบาล (เช่น ภาวะโลหิตจาง คอพอก โรคในช่องปาก ฟันผุ ฯลฯ) ได้รับการส่งต่อเพื่อรักษา 16. นักเรียนมีสุขภาพสุขภาพ เช่น ภาวะอ้วน ผอม เตี้ย ฯลฯ เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญหที่โรงเรียนจัดขึ้น

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1. การตรวจสอบคุณภาพนักเรียน การตรวจสอบคุณภาพนักเรียน เป็นการให้บริการโดยบุคลากรสาธารณสุข ซึ่งเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่เด็กทุกคนควรได้รับ ตามชุดสิทธิประโยชน์ของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีแนวทางดำเนินการดังนี้ 1.1 ครูอนามัย ประสานงานกับบุคลากรสาธารณสุข เพื่อวางแผน นัดหมายวันเวลา เตรียมสถานที่ให้บริการในโรงเรียน และนำนักเรียนเข้ารับการตรวจสอบสุขภาพ 1.2 การบริการตรวจสอบคุณภาพนักเรียน ✧ นักเรียนชั้น ม.1, ม.4 ครูอนามัยประสานงานกับครูประจำชั้น เพื่อชั่งน้ำหนัก/วัดส่วนสูง ประเมินภาวะการเจริญเติบโต ทดสอบสายตาด้วย E-Chart หรือแผนภูมิสเนลเลน และบันทึกผลในบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน (สศ.3) ไว้ให้เรียบร้อยก่อนวันนัดหมาย ✧ บุคลากรสาธารณสุขตรวจสอบคุณภาพนักเรียนชั้น ม.1, ม.4 และสรุปผลการตรวจสอบสุขภาพให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบเพื่อร่วมกันช่วยเหลือ/แก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ 1.3 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา แนะนำนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพให้ไปรับบริการที่สถานบริการสุขภาพ โดยใช้สิทธิตามโครงการหลักประกันสุขภาพ หรือรวบรวมรายชื่อนักเรียนและส่งต่อไปบุคลากรสาธารณสุขติดตาม/แก้ไข	1. นักเรียนชั้น ม.1, ม.4 ได้รับการตรวจสอบสุขภาพโดยบุคลากรสาธารณสุข ปีละ 1 ครั้ง
2. การเฝ้าระวังสุขภาพ ในระดับมัธยมศึกษา เน้นให้นักเรียนตรวจสอบสุขภาพ และดูแลสุขภาพด้วยตนเองและอยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาและครูอนามัย โดยมีการดำเนินการดังนี้ 1. ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อขอรับแบบบันทึกการตรวจสอบสุขภาพด้วยตนเองสำหรับนักเรียน ม.1 ทุกคนต้นปีการศึกษา (หรือโรงเรียนจัดซื้อเอง) และให้นักเรียนได้ใช้แบบบันทึก อย่างต่อเนื่องจนจบชั้น ม.6	2. นักเรียนชั้น ม.1 ขึ้นไป ประเมินสุขภาพตนเองและบันทึกลงในแบบบันทึกฯ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3. นักเรียนชั้น ม.1, ม.4 ได้รับการทดสอบสายตาปีละ 1 ครั้ง

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
2. ครูอนามัยประสานงานกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเพื่อให้นักเรียนชั้น ม.1 ขึ้นไป ตรวจสอบสุขภาพตนเองตามรายการที่ระบุในแบบบันทึก และลงบันทึกการตรวจตนเองไว้ทุกครั้ง โดยดำเนินการภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3. ครูอนามัยประสานงานกับครูที่ปรึกษาเพื่อให้นักเรียนชั้น ม.1, ม.4 ทุกคนได้ทดสอบสายตาตนเองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งสามารถทำพร้อมกับการตรวจสอบสุขภาพตนเอง 4. ครูอนามัยมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนแกนนำด้านสุขภาพที่ได้รับการอบรม เช่น แกนนำชมรมเด็กไทยทำได้ ผู้นำยสร. ชมรม To Be Number One ฯลฯ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในห้องพยาบาล	
3. การจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1. จัดหายาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับห้องพยาบาลให้เพียงพอ โดยพิจารณาตามสภาพปัญหาการเจ็บป่วยของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน 2. ครูประจำชั้นส่งต่อนักเรียนที่เจ็บป่วยไปยังห้องพยาบาล 3. ครูอนามัย/ครูพยาบาลให้การดูแลรักษาเบื้องต้นแก่นักเรียนและบุคลากรที่เจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพ และส่งต่อนักเรียนหรือบุคลากรที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการของห้องพยาบาล ไปรับบริการที่สถานพยาบาล	4. นักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ (เช่น มีไข้ เป็นหวัด ปวดท้อง ฯลฯ) ได้รับการรักษา 5. นักเรียนที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการของห้องพยาบาล (เช่น หอบหืด โลหิตจาง ฯลฯ) ได้รับการแนะนำช่วยเหลือ/ส่งต่อเพื่อการรักษา

ผลที่ได้รับ

นักเรียนทุกคนได้รับบริการสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย ได้แก่ การตรวจสุขภาพ และเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ สำหรับรายที่มีปัญหาสุขภาพต้องได้รับการช่วยเหลือ

องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน

ความหมาย

สุขศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมสุขศึกษาทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีการฝึกปฏิบัติที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสุขภาพ (Health Skills) และทักษะชีวิต (Life Skills)
2. เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินงานในองค์ประกอบนี้คือ การให้ความรู้ เสริมสร้างเจตคติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม

การดำเนินงานดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนี้

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
นักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นช่วงสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพจนเกิดการปฏิบัติเป็นประจำ โดยให้ความรู้และฝึกทักษะที่จำเป็นเพื่อดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1. การเรียนรู้และฝึกทักษะตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ข้อ ได้แก่ 1) ดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด 2) รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง 3) ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย 4) กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีสันฉูดฉาด	1. นักเรียนเคยได้รับฝึกทักษะในเรื่องต่อไปนี้ 1.1 การรักษาความสะอาดของร่างกาย 1.2 การล้างมือ 1.3 การเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 1.4 การไม่รับประทานอาหารที่มีสารอันตราย 1.5 การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด รวมทั้งบุหรี่ 1.6 การป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย 1.7 การหลีกเลี่ยงการพนัน การเที่ยวกลางคืน 1.8 กิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิตในนักเรียน

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
5) งดบุหรี สุรา สารเสพติด การพนันและการสำส่อนทางเพศ 6) สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น 7) ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท 8) ออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี 9) ทำจิตใจให้ร่าเริง แจ่มใสอยู่เสมอ 10) มีส่วนต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสรรค์สังคม รวมทั้ง การเที่ยวกลางคืนและการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิต 2. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับรู้และฝึกการคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและปัญหาเพศศึกษา เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ ภัยจากสื่อ/ IT 3. สนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตามสิ่งที่นักเรียนได้รับการฝึกจากโรงเรียน เพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นพฤติกรรม 4. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมเพื่อฝึกปฏิบัติทักษะ เช่น - มีอ่างล้างมือไว้บริเวณโรงอาหาร - จัดบริเวณวางแก้วน้ำส่วนตัวของนักเรียนทุกคนที่หลังห้องเรียน - จัดสถานที่สำหรับแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน - จัดเวลาให้นักเรียนจับคู่กันตรวจสุขภาพตนเอง 5. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น จัดทำโครงการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาสุขภาพ	2. มีกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน (เช่น เสียงตามสาย การรณรงค์ป้ายนิเทศ นิทรรศการ แจกเอกสาร ฯลฯ) 3. นักเรียนชั้น ป.1-ป.6 แปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ 4. นักเรียนทุกชั้นไม่มีเหา

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
เรื่องสุขศึกษาในโรงเรียนเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการดูแลสุขภาพตนเอง (Skill-based Health Education) และทักษะชีวิต (Life Skills) เพื่อให้เด็กสามารถเผชิญและจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1. การฝึกทักษะในระดับมัธยมศึกษาตามหัวข้อสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ 2. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องต่างๆ เช่น - ฝึกทักษะเรื่องการตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร - ฝึกการวิเคราะห์คำนวณคุณค่าทางโภชนาการของอาหาร - ฝึกการวิเคราะห์จุดเสี่ยงต่างๆ ในโรงเรียนหรือรอบบริเวณโรงเรียน เรื่องความปลอดภัยและร่วมกันวางแผนป้องกัน เป็นต้น 3. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการคิด วิเคราะห์กรณีศึกษาต่างๆ ที่เป็นเหตุการณ์ใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและปัญหาของวัยรุ่น เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ เรื่องสารเสพติด ภัยจากสื่อ/IT ความปลอดภัยทางเพศ ฯลฯ 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกหรือแสดงความคิดเห็น เช่น จัดเวทีอภิปรายหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของสังคมที่เกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิต จัดเสวนาเรื่อง “รักนวลสงวนตัวไม่ต้องกลัวเอดส์” จัดโต้เถียงเรื่อง “สุราเป็นน้ำอมฤตหรือเป็นพิษต่อสุขภาพ” ฯลฯ 5. สนับสนุนการจัดกิจกรรมชุมนุม/ชมรมของนักเรียน เช่น ชมรมคุ้มครองผู้บริโภค ชมรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม ฯลฯ	1. นักเรียนเคยได้รับการฝึกทักษะในเรื่องต่อไปนี้ 1.1 การเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 1.2 การไม่รับประทานอาหารที่มีสารอันตราย 1.3 การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด รวมทั้งบุหรี่ 1.4 การป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย 1.5 การหลีกเลี่ยงการพนัน การเที่ยวกลางคืน 1.6 กิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิตในนักเรียน 2. มีกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน (เช่น เสี่ยงตามสาย การณรงค์ ป้ายนิเทศ นิทรรศการ แจกเอกสาร ฯลฯ)

ผลที่ได้รับ

นักเรียนมีทักษะในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น มีทักษะในการแก้ไขปัญหาและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

ความหมาย

โภชนาการ และอาหารที่ปลอดภัย หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนมีภาวะการเจริญเติบโตสมวัย โดยจัดอาหารที่มีคุณค่าต่อสุขภาพ สะอาด และปลอดภัยให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านโภชนาการ เช่น โรคขาดโปรตีนและพลังงาน โรคอ้วน โรคขาดสารไอโอดีน โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก
2. เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีความปลอดภัย
3. เพื่อให้มีสถานที่รับประทานอาหาร ปูรองอาหาร และจำหน่ายอาหาร ที่ถูกสุขลักษณะ

แนวทางการดำเนินงานในองค์ประกอบนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

- 1) โภชนาการในโรงเรียน
- 2) การสุขาภิบาลอาหาร ซึ่งครอบคลุมเรื่องความปลอดภัยของอาหาร

โดยการดำเนินงานดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนี้

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
1. โภชนาการในโรงเรียน มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1) ประสานงานและวางแผนร่วมกับบุคลากร สาธารณสุขเรื่องการให้ความรู้เรื่องโภชนาการหรือ บูรณาการในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ 2) การบริหารจัดการเรื่องโภชนาการในโรงเรียนโดย 2.1 ดูแลนักเรียนทุกคนให้ได้รับประทานอาหาร กลางวันทุกวัน โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่ได้รับประทาน อาหารเช้า 2.2 ควบคุมกำกับ ให้มีการจำหน่ายหรือจัดทำ อาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน 2.3 ควบคุมไม่ให้มีการจำหน่ายอาหารที่มีคุณค่า ทางโภชนาการต่ำ เช่น อาหารทอดน้ำมันซ้ำ น้ำอัดลม ขนมถุง ลูกอม ทอฟฟี่ ฯลฯ	1. นักเรียนชั้นอนุบาล - ป.6 มีส่วนสูงระดับดี และรูปร่างสมส่วน 2. นักเรียนที่มีปัญหาภาวะเริ่มอ้วน อ้วน ผอม และเตี้ย ได้รับการแก้ไข 3. นักเรียนได้รับประทานอาหารครบ 5 กลุ่ม อาหารตามสัดส่วนธงโภชนาการทุกวัน 4. นักเรียนชั้น ป.1 ขึ้นไปได้รับยาเม็ดเสริม ธาตุเหล็ก 1 เม็ด (60 มิลลิกรัม) หรือยาน้ำ 1 ช้อนชา (12.5 มิลลิกรัม) ต่อสัปดาห์ 5. นักเรียนมีความรู้เรื่อง ธงโภชนาการและ สามารถเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า ถูกหลักโภชนาการ 6. นักเรียน ป.1-ป.6 ได้ดื่มนมรสจืดทุกวัน

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
2.4 ควบคุม หลีกเลียง ลดอาหารที่มีไขมันสูง หวานจัด เค็มจัด และไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 2.5 จำหน่ายอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เช่น นม ผลไม้ ข้าวกล้อง ฯลฯ 2.6 จัดอาหารเสริม เช่น นม นมถั่วเหลือง ถั่วเขียวต้มน้ำตาล ให้นักเรียนรับประทาน ทุกวันหรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 2.7 จัดกิจกรรมออกกำลังกายให้เหมาะสมแก่นักเรียนทั้งกลุ่มอ่อน ผอมและเตี้ย เป็นกรณีพิเศษ เช่น จัดค่ายเด็กอ้วน 2.8 กรณีโรงเรียนมีงบประมาณจำกัด อาจจะมีการจัดการได้หลายรูปแบบ เช่น - จัดสรรพื้นที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา ไข่ เพื่อผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหาร หรือจัดตั้งกองทุนอาหารกลางวัน - จัดกลุ่มแม่บ้านอาสาสมัครประกอบอาหาร ให้นักเรียน หรือนำผลผลิตทางเกษตร ของครอบครัวมาสนับสนุนอาหารกลางวัน หรือสนับสนุนงบประมาณ 3) นักเรียนทุกคนได้รับการประเมินภาวะการเจริญเติบโตอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ดังนี้ - ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง แล้วนำไปเทียบกับกราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของกรมอนามัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่บอกได้ว่า นักเรียนได้รับสารอาหารเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของร่างกายหรือไม่ - ครูประจำชั้น/ครูอนามัยสรุปและรวบรวมรายชื่อนักเรียนที่มีปัญหาภาวะเริ่มอ้วน อ้วน ผอมและเตี้ย เพื่อดำเนินการแก้ไข - ติดตามประเมินซ้ำทุกเดือนจนกว่าภาวะการเจริญเติบโตจะเป็นปกติ	7. การเก็บรักษานมไว้ที่อุณหภูมิที่เหมาะสมตามชนิดของนม เช่น นมพาสเจอร์ไรซ์ (นมถั่ว) เก็บที่อุณหภูมิไม่เกิน 8 องศาเซลเซียส 8. การจัดวางเครื่องปรุงทุกชนิดที่จุดบริการ และร้านค้าที่จัดจำหน่ายอาหารในโรงอาหาร หรือภายในบริเวณโรงเรียน 9. การจัด จำหน่าย หรือบริการอาหาร/อาหารว่าง/ขนม ที่มีผลเสียต่อสุขภาพ ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีรสหวานจัด เค็มจัด และมันจัด (เช่น ขนมถั่ว ท็อฟฟี่ ขนมกรุบกรอบ อาหารทอดน้ำมันซ้ำ น้ำอัดลม เป็นต้น)

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
4) ดูแลให้นักเรียนทุกคน (อายุ 6 ปีขึ้นไป) ได้รับยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก 1 เม็ด หรือยาน้ำ 1 ช้อนชา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง อย่างสม่ำเสมอ (ตามชุดสิทธิประโยชน์ของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า) โดยขอรับยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก/ยาน้ำจากบุคลากรสาธารณสุข เพื่อควบคุม และป้องกันภาวะโลหิตจาง ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา สำหรับผู้ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียสามารถรับยาได้ ยกเว้นนักเรียนที่มีอาการแสดงชัดเจน (ซีด ตาเหลือง ตับม้ามโต ตั้งจุกแบน ตาห่าง กระดูกแก้มหนู หน้าผากสูง ฟันบนยื่น)	
2. การสุขาภิบาลอาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงอาหารของโรงเรียนมีการจัดเตรียมการปรุงอาหาร ภาชนะ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ให้ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และป้องกันโรคที่อาจเกิดจากสุขาภิบาลอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น โรคท้องร่วง ซึ่งมีแนวทางดำเนินการดังนี้ 1) ประเมินสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนตามแบบประเมินของกรมอนามัย (ภาคผนวก) ทุกต้นปีการศึกษา 2) ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องตามมาตรฐาน 3) ควบคุมดูแลด้านความปลอดภัยของอาหาร โดยเฉพาะสารปนเปื้อน เช่น จุลินทรีย์ สารบอแรกซ์ สารฟอกขาว ยาฆ่าแมลง ฯลฯ โดย - ให้ความรู้เรื่องการเลือกซื้ออาหารแก่นักเรียน หรือผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปรุงอาหาร ผู้ขาย - ประสานงานกับบุคลากรสาธารณสุขในการตรวจสอบความปลอดภัยด้านอาหาร - สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น อ.ย.น้อย ตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหาร ฯลฯ	10. มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน	ตัวชี้วัด
การดำเนินงานในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีวิธีการดำเนินการเช่นเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษา	1. นักเรียนมีส่วนสูงระดับดี และรูปร่างสมส่วน 2. นักเรียนที่มีปัญหาภาวะเริ่มอ้วน อ้วน ผอม และเตี้ย ได้รับการแก้ไข 3. นักเรียนได้รับประทานอาหารครบ 5 กลุ่มอาหารตามสัดส่วนธงโภชนาการทุกวัน 4. นักเรียนมีความรู้เรื่องธงโภชนาการและสามารถเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า ถูกหลักโภชนาการและความปลอดภัย 5. การจัดวางเครื่องปรุงทุกชนิดที่จุดบริการและร้านค้าที่จัดจำหน่ายอาหารในโรงอาหารหรือภายในบริเวณโรงเรียน 6. การจัด จำหน่าย หรือบริการอาหาร/อาหารว่าง/ขนมที่มีผลเสียต่อสุขภาพ ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีรสหวานจัด เค็มจัด และมันจัด (เช่น ขนมถุงที่ออฟฟี่ ขนมกรุบกรอบ อาหารทอดน้ำมันซ้ำ น้ำอัดลม เป็นต้น) 7. มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน

ผลที่ได้รับ

1. นักเรียนมีการเจริญเติบโตเป็นไปตามเกณฑ์และไม่มีภาวะการขาดสารอาหาร
2. นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัย
3. มีโรงอาหารและการบริการอาหารที่ได้มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน และเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและผู้ปกครอง

